

2013 09 | INFORMATIE PROFESSIONAL

vakblad voor informatiewerkers

01

50 jaar bibliotheek- en
documentatieopleiding

**Einde voor
zelfstandige
IDM**

02

Buitenlands
opleidingsveld

Bij de burens

03

Oud-IDM-studenten
over hun opleiding

Terugblik

04

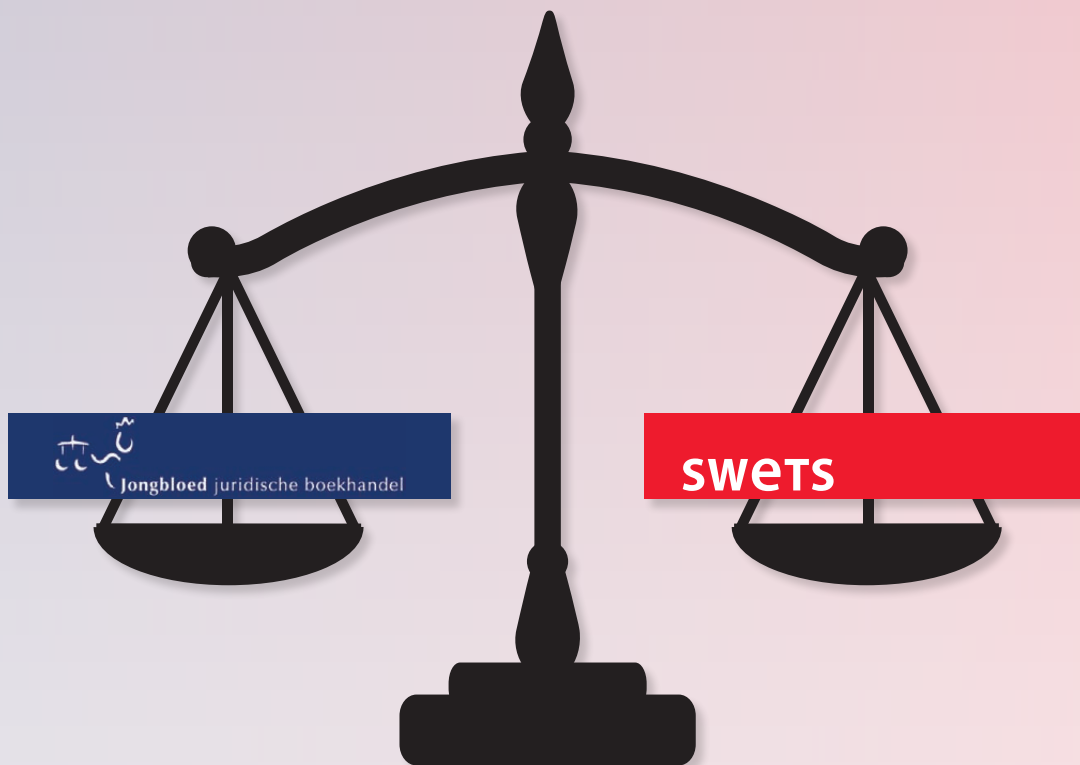
Archiefopleidingen
werken samen

**Onderzoekend
leren**

**Onderwijs-
special**

De stand
van zaken

Swets & Jongbloed: een 'perfect fit' is geboren!

- Toegang tot juridische markt
- Toegang tot studieboekenmarkt
- Kennisdistributie boeken en eBooks
- Eigen diensten inzetbaar in andere markten

www.jongbloed.nl

- Uitbreiding titelaanbod abonnementen
- Uitbreiding dienstenscala
- Internationale expansiemogelijkheden
- Toegang tot markten buiten de juridische markt

www.swets.nl

Een platform voor groei, gericht op verdere innovatie, verbetering en uitbreiding van het dienstenscala met voor u een reeks aan nieuwe voordelen!

2013 09

REDACTIONEEL

5 Trends 2014

Op de nieuwspagina's een vooruitblik op 2014. Met de trends op het gebied van bibliotheken, archieven, data, social media (marketing) en nog veel meer. Plus films, openingen en events.

ONDERWIJSSPECIAL

14 Jelke Nijboer IDM heeft een schitterende toekomst achter zich

Is de IDM-opleiding in 2014 na vijftig jaar exit? Het lijkt er verdacht veel op, schrijft Jelke Nijboer. Toekomstige informatieprofessionals komen uit verbrede bacheloropleidingen.

18 Jos van Dijk Oud-studenten blikken terug op hun opleiding

Een jaarlijks terugkerende vraag van docenten bij elke diploma-uitreiking: hoe zal het deze studenten straks in de praktijk vergaan? Oud-docent Jos van Dijk benaderde een aantal van zijn oud-BDA/BDI/IDM-studenten en ontdekte een rijk gevarieerde invulling van het vak

22 Jos van Dijk Nederlandse opleidingen in beweging

MBO, hbo en universiteit blijven in beweging. Een overzicht van de huidige stand van zaken bij de initiële opleidingen voor informatieprofessionals.

Overzichtelijk

In 2014 is het vijftig jaar geleden dat in Amsterdam de eerste Bibliotheekacademie van start ging. Jelke Nijboer schrijft erover in dit nummer. In de jaren daarna zijn nog vijf academies opgericht in oost, west, noord en zuid onder de gezamenlijke paraplu van de Stichting Bibliotheek- en Documentatieacademies (SBDA). Heel overzichtelijk allemaal. Daar houden we tenslotte van in dit vak. Maar het heeft niet lang mogen duren. De BDA werd BDI en later IDM en daarna... Het opleidingsveld is al jaren in beweging en het houdt niet op met nieuwe namen en nieuwe onderwijsprogramma's. De redactie van IP vond het tijd voor een onderwijsspecial waarin we een poging doen om alle veranderingen in binnen- en buitenland in kaart te brengen. En we kijken ook terug. Wat doen oud-studenten tegenwoordig en hoe waarderen ze achteraf hun opleiding? Naast de enorme diversiteit in functies en werkplekken zien we ook continuïteit. Het zorgen voor overzicht hoort daarbij, ook al zijn de middelen die we gebruiken ingrijpend veranderd.

Het vak verandert. De opleiding verandert. De redactie van dit blad blijft ook niet ongewijzigd. We nemen afscheid van Carin Klompen en begroeten Andrea Langendoen. Voor mijzelf is dit nummer ook de laatste bijdrage aan IP. Ik wens alle lezers van dit unieke vakblad nog veel inzicht én overzicht.

Jos van Dijk
redactie@informatieprofessional.nl

COLOFON

ISSN: 1385-5328

InformatieProfessional is een uitgave (17de jaargang) van Uitgeverij IP, Charlotte van Pallandtlaan 18, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, www.informatieprofessional.nl

redactieadres

InformatieProfessional, Charlotte van Pallandtlaan 18, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, e-mail redactie@informatieprofessional.nl.

uitgever

Peter van Gorsel.

redactie

Jos van Dijk, Alice Doek, Frank Huysmans, Alice de Jong, Marie-José Klaver (nieuwsredacteur), Carin Klompen, Marieke Kramer, Andrea Langendoen, Pepijn Lemmens, Leen Liefsoens, Paul Nieuwenhuysen, Ronald de Nijs (eindredacteur), Matthijs van Otegem, Eric Sieverts en Ans ter Woerds.

vormgeving

Eric van den Berg, egfvdberg@upcmail.nl, Tom van Staveren, graphicisland@upcmail.nl.

medewerkers aan dit nummer

Els van den Bent, Jos Damen, Charles Jeurgens, Jelke Nijboer, Raymond Snijders, Christian van der Ven, Bruno Vermeeren en Hans Waalwijk. Omslagillustratie: Eric van den Berg.

redactieadviesraad

Drs. P. Evers, drs. C. Groeneveld (voorzitter), prof.dr. J.S. Mackenzie Owen.

abbonementen

Uitgeverij IP, Charlotte van Pallandtlaan 12, 2772 TR Voorburg, tel. 06-44 09 19 85, e-mail administratie@informatieprofessional.nl. InformatieProfessional verschijnt 9x per jaar, niet in januari, juli en augustus. Abonnementsprijs € 90,-. Instellingen met meer dan één abonnement op hetzelfde adres betalen voor het tweede en volgende abonnement € 60,-. Nieuwe abonnementen: abonnementen worden per jaargang afgesloten. Het abonnement wordt jaarlijks in het eerste kwartaal gefactureerd. Beëindiging abonnement: Abbonementen kunnen uiterlijk 1 december van het lopende abonnementsjaar worden opgezegd. Bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch voor een jaar verlengd. Studentenabonnement € 50,- (met als maximale duur vier jaar), losse nummers € 12,50. Leden van de KNVI komen in aanmerking voor een gereduceerd abonnementsstarief. Meer informatie biedt het KNVI-secretariaat, Mariaplaats 3, 3511 LH Utrecht, tel. 030-2330050, e-mail info@knvi.net.

advertentieverkoop

Voor informatie over adverteren in blad of op de site: Uitgeverij IP, tel. 06-44 09 19 85.

Het verlenen van toestemming tot publicatie in dit tijdschrift strekt zich tevens uit tot het in enigerlei vorm elektronisch beschikbaar stellen.

ADVERTENTIE-INDEX

Adlib Information Systems	9
GO opleidingen	7
Houtschild International Booksellers	32
Ingressus	27
Karmac	40
KBenP	39
KNVI	35
Reekx	10, 39
RulersGroup	11
SOD Next	31
Swets	2
Vereniging SOD	39
VHIC	21

25

Els van den Bent, Hans Waalwijk en Charles Jeurgens

Amsterdamse archiefopleidingen werken samen

De archiefopleidingen van de HvA, UvA en Reinwardt Academie werken samen in het Platform Archiefonderwijs en -onderzoek. Met een experimentele onderwijsomgeving en een onderzoeksagenda wil het platform inspelen op de behoeften van het werkveld.

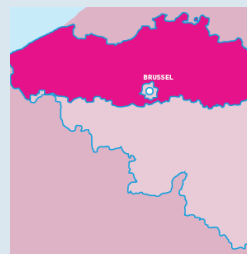

28

Jos van Dijk

Bij de burens

Ook in de ons omringende landen is het onderwijs voor informatieprofessionals sterk in beweging. Een schets van het opleidingsveld in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Vlaanderen.

RUBRIEKEN

05 Nieuws

13 Column Eric Sieverts

32 Recht op informatie

33 Lifehacking Van spraak naar tekst

34 Boeken Catalogue of the manuscripts of Christiaan Huygens en The Scope and Diffusion of the Scottish Presence in the Published Record

36 Professional in het nieuws Afelonne Doek

37 Carrière Jan Companjen

38 Column Frank Huysmans

Het volgende nummer van InformatieProfessional verschijnt 30 januari. Bijdragen voor dit nummer zijn welkom tot 13 januari.

Bibliotheek en archief Eemland onder één dak

Vier culturele instellingen uit Amersfoort vestigen zich in 2014 in het Eemhuis aan het Eemplein. Het nieuwe gebouw biedt onderdak aan bibliotheek Eemland, Archief Eemland, kunsthall KAdE en Scholen in de Kunst. De organisaties krijgen in to-

taal bijna 15.000 vierkante meter tot hun beschikking. Archief Eemland krijgt in het Eemhuis een depot met ruimte voor zeven kilometer archiefopslag. Bibliotheek Eemland krijgt meer ruimte voor lezingen en debatten. Het Eemhuis is ontworpen

door Neutelings Riedijk architecten, die ook tekenden voor het gebouw van het Nederlands Instituut voor Beeld en Geluid in Hilversum.

www.archiefeemland.nl/actueel/actuele-projecten/eemhuis

De bibliotheek participeert

1: Bibliotheek met keukengerei

In Toronto kunnen inwoners keukengerei lenen bij de onlangs geopende Kitchen Library. In een magazijn staan onder meer ijsmachines, staafmixers, broodbakmachines, sapcentrifuges en pastamachines. Leden betalen vijftig dollar per jaar en mogen elk

apparaat vijf dagen lenen. Oprichter Dayna Boyer wil binnenkort ook kookworkshops gaan aanbieden. Net als de AntiKraakBieb in Velsen-Noord past de keukenmachinebibliotheek in de trend van de participatiemaatschappij. thekitchenlibrary.ca

2: Antikraakbibliotheek

In Velsen-Noord is onlangs een AntiKraakBieb geopend. De nieuwe bibliotheek bevindt zich in een leegstaande woning aan de Noorderlaan in Velsen-Noord. Wie een boek komt halen moet er ook één brengen. De bibliotheek is ontstaan vanuit de behoefte van bewoners van Velsen-Noord. De Bibliotheek Velsen heeft geen geld voor een reguliere vestiging in

het dorp. Samen met de woningcorporatie (die kosteloos een pand verzorgt) en het sociale werkbedrijf IJmond Werkt! (dat de verhuizing van de collectie regelt als een pand verhuurd raakt) zorgen bewoners voor de bibliotheek. Het is de bedoeling dat de collectie wordt samengesteld uit het boekenbezit van bewoners en donateurs. <

Top-3 Bibliotheek trends 2014

Door: Frank Huysmans

1 Minder uitlenen, meer netwerken

Lezen en lenen zijn geen doelen op zich maar een middel om te leren, te ervaren, ontroerd of geamuseerd te worden. Bibliotheacarissen treden meer naar buiten, stellen zich op als culturele ondernemers en brengen lokale organisaties, initiatieven en burgers met activiteiten in aanraking met hun (thema)collecties.

2 Minder content, meer context

Om financiële en juridische redenen wordt het lastiger om representatieve collecties

Meer netwerken. Bibliotheacarissen van California State University stellen zich voor aan eerstejaarsstudenten op de campus tijdens de eerste week van het nieuwe studiejaar

te bouwen en te onderhouden. Door slim gebruik van

metadata en bronnen op het web plaatsen bibliothecaris-

sen boeken en andere materialen sterker in context: tijdperk, (sub)cultuur, stroming, genre.

3 Minder in het eigen belang, meer in het algemeen belang

Subsidies voor bibliotheken nemen af, wat een defensieve reflex tot gevolg heeft. Niettemin dringt het besef door dat niet het voortbestaan van de bibliotheek centraal moet staan, maar de functies die de bibliotheek vervult voor de maatschappij, voor organisaties en voor individuele burgers.

Nieuw in 2014 bij GO opleidingen

Top-4 Trends in sociale media 2014

1 Google + wordt belangrijker

Google + is een nog weinig gebruikt sociaal netwerk. Omdat Google het netwerk nu aan de zoekranglijst heeft gekoppeld is actief zijn op Google + lonend geworden. Actief zijn op dit netwerk verbetert de vindbaarheid.

2 Meer platforms

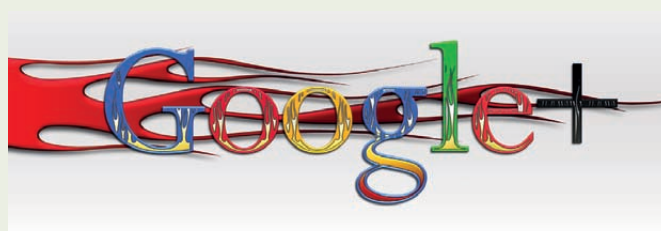
Bedrijven en organisaties gaan steeds meer sociale media-sites gebruiken om verschillende doelgroepen te

bereiken. Facebook kent een relatief oude populatie. Jongeren zijn te vinden op Pinterest, WhatsApp en Tumblr.

3 De opmars van de microvideo

Ultrakorte video's (denk aan

drie tot vijftien seconden) worden steeds meer gebruikt als teaser of instructie. Verschillende sociale media kennen inmiddels hun eigen videoformaat of bieden ondersteuning voor het embedden van korte filmpjes.

4 Foursquare is uit

In 2014 zal het gebruik van locatieplatform Foursquare sterk afnemen. De reden? Twitter, Facebook en andere sociale media hebben nu ingebouwde locatievermeldingen die activiteiten met plaatsen, video en foto's combineren. Omdat Foursquare alleen om locatie gaat, voegt het niets meer toe.

Bron: Social Media Strategie Summit

UvA opent Library Learning Centre

In september 2014 opent de Bibliotheek van de Universiteit van Amsterdam een Library Learning Centre met ruim duizend studieplaatsen op het Roeterseiland. Door de interne verbouwing worden de vier etages met de verschillende functies (bibliotheek, studiecentrum en restaurant) meer tot een eenheid gevormd. Studenten dachten mee over het ontwerp en de inrichting.

Artist impression van de tweede etage. Hier bevinden zich een computerlokaal, bibliotheekcollectie en studieplaatsen

Foto van bibliotheek van Karl Lagerfeld die op Tumblr wordt gedeeld

Top-3 Trends in sociale

1 Van luxe naar noodzaak

Investeren in marketing op sociale media is voor alle bedrijven en organisaties noodzakelijk geworden. Iedereen zit tegenwoordig op Twitter, Facebook, Tumblr enzovoort, dus wie wat wil verkopen moet daar slim gebruik van maken.

2 Beeld gaat domineren

Sociale netwerken die om beeld draaien zoals Slideshare, Tumblr, Path en Mobli groeien in 2014 sterk. Steeds meer mensen hebben een smartphone die uitstekende foto's kan maken. Met verrassend

De juiste informatie bij de juiste persoon

Adlib Bibliotheek catalogiseert meer dan boeken alleen. Adlib Bibliotheek vormt de kern van een compleet informatie- en kenniscentrum. Desgewenst kunt u deze kern uitbouwen met de uitleen-, bestel- en tijdschriftenmodules, of met vragenregistratie, SDI, full-text search en verschillende online services. Iedere vorm van informatie wordt zo op maat gemaakt voor uw gebruikers. Niet voor niets is Adlib Bibliotheek in gebruik bij vele mediatheken, bedrijven, (hoge)scholen, en juridische en overheidsinstellingen.

Boekenfilm

Vanaf maart 2014 is de verfilming van het boek *De boekendief* van de Australische auteur Markus Zusak te zien in de bioscoop. De film is gemaakt in Hollywood en geregisseerd

door de Brit Brian Percival. Het boek gaat over een Duits meisje, Liesel Menninger, dat tijdens de Tweede Wereldoorlog boeken steelt om te verkopen. Ze heeft het geld nodig om eten te kopen. Een bibliotheek speelt een van de hoofdrollen in het verhaal. De roman *De boekendief* stond 230 weken lang op de bestsellerlijst van *The New York Times*. Een trailer met Nederlandse ondertitels is al beschikbaar: tinyurl.com/p5vgrxs. <

Foto: Liesel Menninger

media marketing 2014

beeld, van jezelf of een bedrijf, onderscheid je je binnen je digitale vriendennetwerken. Ook bijzondere foto's van merken worden veel gedeeld.

3 LinkedIn wordt b2b-netwerk

LinkedIn wordt steeds meer een site waar bedrijven en professionals diensten aan elkaar aanbieden. De meeste leden wisten al dat de site te statisch is voor veel persoonlijke interactie. Als b2b-netwerk kan LinkedIn geld verdienen en zijn toegevoegde waarde bewijzen. Bron: Forbes

Adlib Bibliotheek

Veelzijdig Overzichtelijk Aanpasbaar aan alle soorten publicaties
Internetmodules: SDI attenderen, Online reserveren en Full text zoeken Eenvoudig titelbeschrijvingen ontleneren Makkelijk rapporteren Geïntegreerde aanvullende modules: Bestelmodule, Uitleenmodule en Tijdschriftenmodule Meertalig Internationale standaarden SRU, ISBD/AACR2, Z39.50 MARCXML, OAI-PMH en meer Integreerbaar met Adlib Museum en Adlib Archief tot één 'crossdomain' systeem API-koppelingen Keuze databases MS SQL Server, Oracle, Adlib Internet ready.

adlib
The easy way to knowledge

Adlib Information Systems
(0346) 58 68 00
sales@adlibsoft.com
www.adlibsoft.com

Ondersteuning nodig
bij het veranderen,
optimaliseren of
digitaliseren van uw
informatievoorziening?

ADVIES
PROJECTMANAGEMENT
DETACHERING

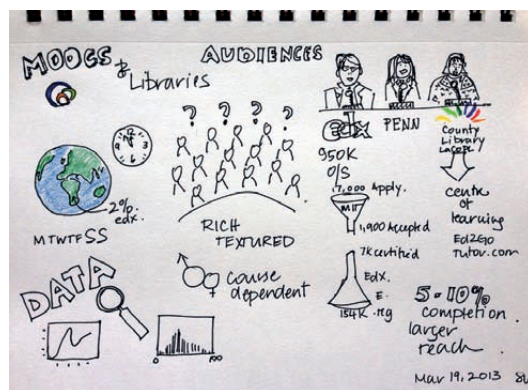
Reekx

www.reekx.nl

Nieuwe taak door MOOCs

Steeds meer universiteiten bieden online colleges aan. De eerste digitale colleges bestonden uit statische video's van hoorcolleges. Massive Open Online Courses (MOOCs) gaan een stap verder. Studenten kunnen via MOOCs zowel colleges volgen als meedoen aan werkgroepen en discussies over het onderwerp. Het is de gewoonte dat de literatuurlijst van de MOOCs is samengesteld uit gratis en open bronnen. Hier

ligt een nieuwe taak voor informatieprofessionals van universiteitsbibliotheken. Bij de TU Delft beantwoorden de informatiespecialisten van de groep Education Support vragen over auteursrecht en plagiaat van docenten die MOOCs geven. <

Beelden van een documentaire fotograaf avant la lettre

Het Nederlands Fotomuseum presenteert van 14 juni tot en met 31 augustus 2014 een selectie uit het fotoarchief van Dmitri Ermakov (Georgië, 1845-1916). Het is een van de zeer weinige be-

waard gebleven fotoarchieven uit die periode die nog compleet is. Ermakov was een fotograaf met een fotostudio in Tiblisi die al reizend door de Kaukasus en omliggende landen mensen, straatbeelden,

landschappen en interieurs vastlegde. www.nederlands-fotomuseum.nl <

Foto van Dmitri Ermakov,
uit de collectie van het Georgisch
Nationaal Museum

Foto: Dmitri Ermakov

Top-3 Datatrends 2014

Door: Paul Suijkerbuijk

1 Big data wordt small data

De hype van big data zullen we snel vergeten en we gaan gewoon lekker werken met data. Daardoor zal steeds duidelijker worden wat er allemaal mee kan.

2 Nog meer data-incidenten

In 2014 zal ook de donkere kant van data nog zichtbaarder worden. NSA en Prism zijn het

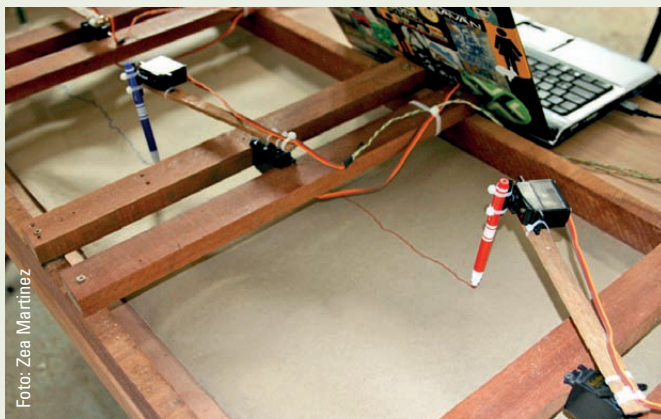

Foto: Zea Martinez

Deze dataplotter maakt een tekening van data die binnenkomt via een digitaal reisproject

topje van een ijsberg. Vooral datagebruik binnen bedrijven blijkt een last te zijn.

3 Data to the people!

Er zal een steeds sterkere roep zijn om eigenaarschap van data; mensen willen zelf beslissen wie wat mag doen met zijn of haar data. De waarde van dataverzamelande bedrijven zal hiermee onder druk komen te staan.

Het bewaren waard

In januari gaat www.hetbewaardenwaard.nl online. Op deze website kunnen mensen hun gekoesterde documenten uploaden. Met *Het bewaren waard* komt het publiek in de rol van archivaris.

De website is ontstaan vanuit de wens van Archief Eemland om haar publiek te betrekken bij de geschiedenis van de stad. Inwoners uit Amersfoort

en regio kunnen voor een klein bedrag per jaar hun verhalen en documenten delen met stads- en regio genoten en elkaar aanvullen. Samen met Picturae en Zicht Online is het concept opgeschaald tot een landelijk model waar andere archieven in kunnen participeren. De website start in Amersfoort en zal langzaam uitgroeien tot een landelijk platform. <

NOTEER ALVAST IN JE AGENDA

29-31 januari ■ BOBCATSSS CONFERENCE

- Library (r)evolution: promoting sustainable information practices ■ Barcelona
- bobcatsss2014.hb.se

21 maart ■ SVB (SAMENWERKENDE BEROEPS VERENIGINGEN INFORMATIE) CONGRES

- knvi.net

7-9 april ■ COMPUTERS IN LIBRARIES 2014

- Hack the Library ■ Washington
- www.infotoday.com/cil2014/

24-26 april ■ HERITAGE IN MOTION FESTIVAL

- A new biennial Multimedia Festival for creators, audiences and users of films, games, apps and websites on themes related to Europe's heritage ■ Glasgow
- heritageinmotion.eu

2-4 juli ■ LIBER ANNUAL CONFERENCE 2014

- Riga ■ www.libereurope.eu

16-22 augustus ■ IFLA CONGRESS ■ Libraries, Citizens, Societies: Confluence for Knowledge

- Lyon ■ conference.ifla.org

#TrendingTopics2014
Cloud, Social, Agile,
Regie, Architectuur

Het Leren verandert:
E-Learning, Gaming

#TrendingTopics in Informatie en ICT

www.rulersgroup.com

Herstel

In InformatieProfessional 8 / 2013 zijn de onderschriften van Inge Giesbers en Lizzy Jongma, beiden werkzaam bij het Rijksmuseum, verwisseld.

Inge Giesbers

Lizzy Jongma

**INFORMATIE
PROFESSIONAL**
vakblad voor informatiewerkers

Nieuw gezicht in redactie InformatieProfessional

Jos van Dijk en Carin Klompen nemen afscheid als redacteur van InformatieProfessional. Andrea Langendoen komt de redactie versterken.

De waardevolle bijdragen over onderwijs, privacy, vrijheid van informatie, beroepscodes en nog vele andere onderwerpen die Jos van Dijk de afgelopen elf jaar leverde aan InformatieProfessional, alsmede zijn kritische lezersblik, zullen we moeten missen. Jos gaat nu echt van zijn pensioen genieten. Voor Carin Klompen, sinds 2011 aan InformatieProfessional verbonden, was het redacteurschap niet meer te

combineren met haar baan als hoofd stadsbibliotheek Centre Céramique in Maastricht. Carin schreef diverse artikelen over ontwikkelingen in openbare bibliotheken en had altijd een frisse inbreng op de redactievergaderingen. Onlangs is tot de redactie toegetreden Andrea Langendoen, projectcoördinator Metamorphoze bij de Koninklijke Bibliotheek. Andrea maakte deze zomer haar debuut in Informa-

tieProfessional met een interview met hoogle-
raar Arjo Klamer. <

Andrea Langendoen

Documentaire over 'de' informatieprofessional

Vereniging SOD, branchevereniging voor medewerkers in de documentaire informatievoorziening, presenteert in juni 2014 een documentaire over haar vakgebied. Gedurende tien maanden volgt de regisseur vier informatieprofessionals uit verschillende organisaties (De Neder-

landsche Bank, TU Delft, Gemeente Rotterdam, Gemeente Bernheze) in hun werkzaamheden.

De vier organisaties zitten midden in de transitie van een analoge naar een digitale informatiehuishouding. De documentaire laat zien hoe deze informatieprofes-

sionals hun rol hierin vervullen en hoe de relatie is met de rol van informatie in de maatschappij.

De Vereniging SOD beoogt met deze documentaire de waarde van informatie en de informatieprofessional duidelijk te maken aan 'de buitenwereld'. <

Top-3 Archieftrends 2014

Door: Christian van der Ven

1 Erfgoed is uit, informatie is in

Onder druk van een overheid die digitaliseert en bezuinigt, worden de banden met administraties aangehaald en e-depots verder opgetuigd, maar verliezen we de focus op publieksbereik en educatie. ■

2 Massaal scannen is uit, slim toegankelijk maken is in

Scannen in bulk maakt plaats voor gericht digitaliseren van eigentijdse toegangen, scannen op verzoek, crowdsourcing en het verwerven van digitale indexen en foto's gemaakt door derden. ■

3 Verdienmodellen zijn uit, open data is in

Archieven willen werk maken van open data, maar krijgen daarnaast steeds vaker de opdracht om geld te verdienen aan hun collecties. Van alles iets is feitelijk niets, keuzes worden duidelijker en scherper. ■

Queries als kunst

Er is een Society of the Query. Dat is geen genootschap, zoals de naam suggereert, maar een internationaal congres dat begin november voor de tweede keer in Amsterdam gehouden werd. Zoekmachines staan daarin centraal, maar op een heel andere manier dan wij als informatie-professionals gewend zijn. Zo was er ook nu weer een track over zoekmachines en Kunst (ja, met een grote K), waarin het onder meer ging over een project waarin

The Googlization of Everything (and Why We Should Worry). Google is voor hem – net als voor ons – een blackbox waarvan de precieze werking onbekend is, maar wel voortdurend verandert. Tegelijk is Google het meest succesvolle surveillance-systeem op aarde geworden. Je mag je dus afvragen waarom wij als gebruikers geneigd zijn onze data eerder aan Google toe te vertrouwen dan aan de NSA.

Google-baas Eric Schmidt heeft in 2010 al eens gezegd dat Google beter onze eigen gedachten kende dan wijzelf. Volgens Vaidhyanathan zijn Google, Facebook en Apple er dan ook niet langer op uit het besturingssysteem voor onze computers te leveren, maar willen ze het besturings-systeem van ons hele leven zijn. Superieure zoekalgoritmen staan voor Google niet meer voorop; het gaat ze om onze gegevens. Bij dat eerste mag je misschien een vraagteken zetten, want dat superieure zoeken lijkt toch nog steeds nodig om ons te verleiden – al is het indirect – die data van ons leven beschikbaar te stellen. Maar volgens Siva wil Google wel al opties achter de hand hebben als alternatief voor hun zoekmonopolie. Daarom ontwikkelen ze Google Glass en hun zelfrijdende auto. In dat perspectief dringt zich de vraag op of wij als informatieprofessionals ook in de toekomst nog op Google (of andere zoekmachines) kunnen blijven rekenen als hulpmiddel om onze informatie op te sporen. Misschien moet Siva Vaidhyanathan zijn verhaal ook maar eens voor ons publiek houden. Voorlopig lijkt Googles blackbox het zoeken toch nog wel even te blijven domineren. Zolang zal het opzetten van goede queries ook nog een hele kunst blijven.

Eric Sieverts is redacteur van InformatieProfessional en freelance docent en adviseur

Googles *similar images* een rol speelden. Maar verder ging het vooral over sociale, politieke en filosofische aspecten van onze zoekmaatschappij. Een Belgische filosoof hield de toehoorders voor dat met de aandacht voor big data het idee van causaliteit verloren is gegaan. Men denkt dat kennis al in die data verborgen zit en 'only has to be surfaced by magic'. Ook was er een bijdrage over de *metaphysics of search*. Een andere spreker besprak zoeken in historisch perspectief. Het Orakel van Delphi, het Domesday Book, Parijse conciërges en de vooroorlogse romanfiguur butler Jeeves plaatste hij op één lijn met Google. Elk was in zijn eigen periode 'de' bron waaruit men essentiële informatie putte. Kritische opmerkingen over Google of Facebook werden hier uiteraard niet uit de weg gegaan. Zeker niet door keynote speaker Siva Vaidhyanathan, auteur van het boek

[illegible][illegible]

Google-baas Eric Schmidt heeft in 2010 al eens gezegd dat Google beter onze eigen gedachten kende dan wijzelf. Volgens Vaidhyanathan zijn Google, Facebook en Apple er dan ook niet langer op uit het besturingssysteem voor onze computers te leveren, maar willen ze het besturings-systeem van ons hele leven zijn. Superieure zoekalgoritmen staan voor Google niet meer voorop; het gaat ze om onze gegevens. Bij dat eerste mag je misschien een vraagteken zetten, want dat superieure zoeken lijkt toch nog steeds nodig om ons te verleiden – al is het indirect – die data van ons leven beschikbaar te stellen. Maar volgens Siva wil Google wel al opties achter de hand hebben als alternatief voor hun zoekmonopolie. Daarom ontwikkelen ze Google Glass en hun zelfrijdende auto. In dat perspectief dringt zich de vraag op of wij als informatieprofessionals ook in de toekomst nog op Google (of andere zoekmachines) kunnen blijven rekenen als hulpmiddel om onze informatie op te sporen. Misschien moet Siva Vaidhyanathan zijn verhaal ook maar eens voor ons publiek houden. Voorlopig lijkt Googles blackbox het zoeken toch nog wel even te blijven domineren. Zolang zal het opzetten van goede queries ook nog een hele kunst blijven.

Kritische opmerkingen over Google of Facebook werden hier uiteraard niet uit de weg gegaan. Zeker niet door keynote speaker Siva Vaidhyanathan, auteur van het boek

IDM heeft een schitterende toekomst achter zich

Is de IDM-opleiding in 2014 na vijftig jaar exit? Het lijkt er verdacht veel op, schrijft¹ Jelke Nijboer. Toekomstige informatieprofessionals komen uit verbrede bacheloropleidingen.

Jelke Nijboer

Tien jaar geleden waren er nog zeven IDM-opleidingen (Informatiedienstverlening en -Management), alle verbonden aan grote hogescholen. (Te) kleine opleidingen die moeite hadden om het hoofd boven water te houden met een jaarlijkse instroom van maximaal enkele honderden studenten.

Niet verrassend is dat opleidingen de afgelopen jaren nieuwe perspectieven zochten of uit doelmatigheidsoverwegingen besloten om ermee te stoppen. De Hogescholen InHolland en Brabant trokken als eerste de stekker uit de IDM-opleiding. InHolland bood maar een aantal jaren deze opleiding aan, de Hogeschool Brabant liet voor het studiejaar 1999-2000 geen nieu-

we instroom toe.² IDM Maastricht werd onderdeel van de opleiding Informatie-management bij de Hogeschool Zuyd. Inmiddels is deze opleiding in 2013 alweer opgenomen in een nieuwe ict-opleiding.³ IDM Amsterdam verdween in 2006 uit het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs Nederland (CROHO) en werd onderdeel van de populaire studie Media, Informatie en Communicatie van de Hogeschool van Amsterdam.

IDM Groningen, IDM Deventer en IDM Den Haag bleven over en zijn tot eind 2017 geaccrediteerd. Onlangs besloot echter de IDM Deventer dezelfde weg te volgen als Amsterdam en onderdeel te worden van de opleiding Media, Informatie en Communicatie in Enschede. De IDM-opleiding in Deventer wordt de komende jaren afgebouwd. Begin november 2013 verscheen een persbericht van de Hanzehogeschool, waarin te lezen valt dat de IDM Groningen ook wordt afgebouwd. Samen met de opleidingen Informatica en Business IT gaan ze verder in de hbo-ict-opleiding, onderdeel van het Instituut voor CMI. Ook de overgebleven IDM-opleiding Den Haag is zich al enige tijd aan het heroriënteren.⁴

In het kader van de landelijke herschikking van hbo-opleidingen is de kans nu

reëel dat de IDM-licentie verdwijnt. Opgaan in een andere opleiding is een voor de hand liggende optie voor de overgebleven opleidingen.

Kwarteeuw bloei

De IDM-opleiding in 2014 na vijftig jaar exit? Een opleiding met een schitterende toekomst achter zich. De opleiding kent een lange en roemrijke geschiedenis. De basis werd vijftig jaar geleden gelegd in Amsterdam op de Keizersgracht. Hier startte in 1964 de eerste echte Bibliotheek- en Documentatieacademie (BDA). De opleiding Boekhandel en Uitgeverij (BU) kwam er vijf jaar later bij. Om in aanmerking te komen voor overheids-subsidie werd zij ondergebracht bij de Bibliotheek- en Documentatieacademie. In 1971 gingen beide opleidingen verder onder de naam Frederik Muller Akademie, kortweg FMA. In korte tijd werd de FMA een onmisbaar onderdeel van het stelsel bibliotheken, uitgeverijen en boekhandels die binnen de Amsterdamse grachtengordel opereerden. Afgestudeerden behoorden decennialang tot de boegbeelden van deze drie sectoren.

De eerste tientallen jaren groeide de instroom van de Bibliotheek- en Documen-

Jelke Nijboer is onderwijsmanager van het afstudeerprofiel Informatie en Media van de Opleiding Media, Informatie en Communicatie van de Hogeschool van Amsterdam. Hij

schreef dit artikel op persoonlijke titel.

Tijdens haar bestaan is de Frederik Muller Akademie verschillende keren van adres veranderd. In de jaren tachtig huisde het opleidingsinstituut aan de Herengracht 330 in Amsterdam

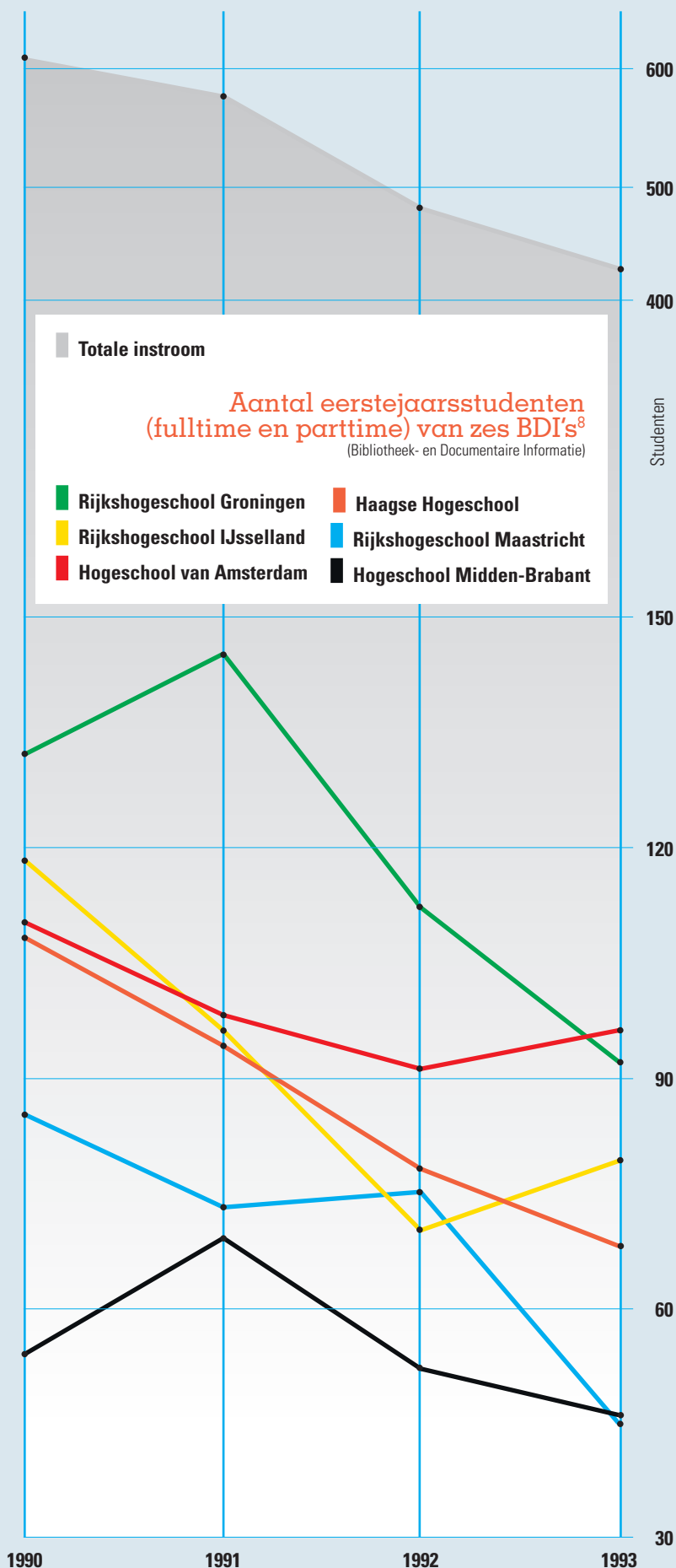
tatieacademie in Amsterdam gestaag. In 1964 startte de opleiding met 75 studenten. Een instroom waar iedere IDM zich nu gelukkig mee zou prijzen! Op het hoogtepunt waren er tussen 1975-1980 160 eerstejaarsstudenten – en een wachtlijst. Er was geen selectie: wie het eerst komt, wie het eerst maalt. Studenten die het eerste jaar niet haalden, mochten het niet overdoen. ‘In die tijd belden moeders drie keer per week op om te horen of hun kind al geplaatst was’.⁵ De bloeitijd van de opleiding lag dus vooral in de jaren zeventig en tachtig. In de beginjaren van de FMA was de bibliotheekschool de groeimotor van de opleiding en lifte de BU mee. In 1980 waren er bijvoorbeeld 150 afgestudeerde bibliotheekstudenten, tegen 14 afgestudeerde BU-studenten.⁶ Twintig jaar later was de situatie omgekeerd. Na de succesvolle start van de Amsterdamse opleiding werden er in tien jaar tijd nog vijf scholen opgericht: Tilburg (1968), Groningen (1969), Den Haag (1971), Deventer en Sittard (1975). In 1986 veranderde de Bibliotheek- en Documentatieacademie (BDA) in BDI (Bibliotheek en Documentaire Informatie). Door de herstructurering van het hoger onderwijs halverwege de jaren tachtig werden de driejarige BDA’s (twee jaar

‘De meeste IDM-opleidingen zetten in op de scenario’s survival of the fittest en innovatie’

voor de assistentopleiding en een jaar vervolgopleiding) omgezet in vierjarige opleidingen die onderdeel werden van grote hogescholen. De FMA werd de ‘Faculteit Informatie en Communicatie’ van de Algemene Hogeschool Amsterdam. Tot verdriet van velen verdween de merknaam FMA uit beeld en een paar jaar later maakte het instituut ook geen deel meer uit van de grachtengordel. Het werd gehuisvest in het voormalige Postbankgebouw bij het Amstelstation: de nieuwe hoofdvestiging van de gefuseerde Hogeschool van Amsterdam en de Algemene Hogeschool van Amsterdam. De andere BDI-opleidingen ondergingen hetzelfde lot als de FMA en werden onderdeel van grote hogescholen. Toeval of niet: niet lang daarna begon de neergang.

Kwarteeuw neergang

Veel (naams)veranderingen zijn vaak een voorbode van ontwikkelingen in een sector die nooit meer dezelfde zal zijn als voorheen. Na de naamswijziging in 1986 ging bijvoorbeeld de Amsterdamse opleiding in 1993 alweer verder als de afdeling Informatie van de Faculteit Economie en Informatie. In 1996 werd landelijk de zoveelste naamsverandering doorgevoerd: BDI werd Informatiedienstverlening en -Management (IDM). Drie jaar later ging de afdeling Informatie op in het Instituut voor Media en Informatie Management (MIM) van de Hogeschool van Amsterdam. Bij de andere opleidingen waren soortgelijke ontwikkelingen. De populariteit van de opleiding nam duidelijk af en volgens nestor Ans Schonebaum deed het bekende imago probleem toen zijn intrede. Het feit dat er inmiddels zes BDI-opleidingen waren, maakte de voorlichting ingewikkelder. Ook kon het traditionele werkveld niet meer alle afgestudeerden plaatsen, waardoor de toekomstperspectieven minder rooskleurig werden.⁷ Het instroomoverzicht van 1990 t/m 1993 bij de opleidingen (zie figuur op pagina 16) geeft de neerwaartse trend duidelijk aan (-30%). Deze trend zette de volgende decennia door.

In 1990 waren er nog ruim 600 eerstejaarsstudenten en ruim tien jaar later was de instroom gedaald tot onder de 250 studenten.⁹ De neerwaartse trend zwakte daarna wel af, maar een landelijke instroom die de laatste jaren schommelde rond de 150 studenten is niet voldoende voor de levensvatbaarheid van hbo-opleidingen.¹⁰

De visitatiecommissie die zich in 1993 boog over de BDI's adviseerde onder andere om ten minste de helft van de opleidingen op korte termijn te sluiten.¹¹ De commissie schetste een drietal scenario's die de opleidingen zouden kunnen volgen om de sterk teruglopende instroom een halt toe te roepen: survival of the fittest, een transfer-scenario en het innovatiescenario.

Het laatste scenario had de sterke voorkeur van de visitatiecommissie. Innovatie van het curriculum met het oog op de toekomstige eisen van informatioprofessionals werd door alle opleidingen omarmd. Dit scenario vroeg echter wel aanzienlijke investeringen. Het is de vraag of iedere opleiding over voldoende geld en middelen beschikte om dit te realiseren. Het andere dringende advies werd echter niet opgevolgd: sluiting van ten minste de helft van de opleidingen op korte termijn.

Tot verbazing van iedereen besloot InHolland om in Rotterdam een zevende IDM-opleiding in de markt te zetten. Dit was een kort leven beschoren, maar was toch onnodige concurrentie voor met name Den Haag en in mindere mate Tilburg en Amsterdam.

In de praktijk kwam het erop neer dat de meeste opleidingen op twee scenario's inzetten: survival of the fittest en innovatie. Achteraf zou je kunnen vaststellen dat de aanbevelingen van de visitatiecommissie in de wind zijn geslagen en er geen keuzes zijn gemaakt, met als gevolg dat de IDM-licentie nu na ruim twintig jaar dreigt te verdwijnen. Dat is echter een te gemakkelijke constatering. Wie valt er iets te verwijten als er sindsdien nog twee succesvol verlopen accreditatietrajecten geweest zijn bij de IDM-opleidingen?

Toekomst

De eerste vijftientig jaar was het curriculum gecentreerd rond de sector bibliotheek en documentatie. Het was een duidelijk sectorgebonden opleiding. Door de snelle veranderingen in de informatiemaatschappij en het werkveld waarvoor

informatieprofessionals worden opgeleid, is de opleiding in de jaren erna veel breder geworden. Het paradigma verschuift: informatie en media staan centraal, in alle mogelijke vormen en uitingen en niet gebonden aan plaats, tijd en sector.

De IDM-opleiding in 2014 exit? Het lijkt er verdacht veel op. Twee opleidingen werden gesloten, drie – en inmiddels met Groningen erbij vier – opleidingen kozen eieren voor hun geld en gingen op in een ict-opleiding of een populaire media-opleiding. En naar verwachting zal ook de laatste zelfstandige IDM-opleiding, in Den Haag, in 2015 opgaan in een brede bachelor.

Komt het werkveld er dan niet bekaaid van af? Uit gesprekken met werkveld-

commissies en uit de vakbladen rijst het beeld dat het werkgebied heel dynamisch en spannend is en steeds breder wordt. Er is zeker vraag naar breed opgeleide informatieprofessionals. Bij de overgebleven opleidingen en bij de opleidingen die in een media-opleiding zijn opgegaan, staan informatie- en mediagebruik/toepassingen centraal. Er worden goed opgeleide informatie- en mediaprofessionals afgeleverd, die ook in het traditionele werkveld prima aan de slag kunnen. Niet alleen als beginnend professional, ook voor afstudeerprojecten en stages kunnen deze studenten een prima bijdrage leveren. De afgestudeerde informatie- en mediaprofessional heeft naar mijn mening een schitterende toekomst voor zich. <

‘Vanuit de werkgevers is er vraag naar breed opgeleide informatieprofessionals’

Innovatie in verbrede bacheloropleidingen

Door: Jos van Dijk

Dat de merknaam IDM verdwijnt, wil nog niet zeggen dat er in het hbo geen informatieprofessionals meer zullen worden opgeleid. Een afgebakende opleiding voor een afgebakend werkveld is echter verleden tijd. Dat heeft niet alleen te maken met de interne dynamiek van het hoger onderwijs, waarin gestreefd wordt naar vermindering van het aantal afzonderlijke opleidingen en samenvoeging van programma's in brede bachelors. Opleidingen hebben ook te maken met een steeds breder en diffuser werkveld waarin het lastig is een heldere afgebakende vraag vast te stellen. Informatieprofessionals werken overal. Maar 'overal' mist een aanspreekbare vertegenwoordiging.

IDM verdwijnt, maar IDM-docenten blijven en zij zullen studenten blijven opleiden voor een professionele en innovatieve aanpak van het beheer en de verspreiding van informatie. Dat bleek op 6 november in Amsterdam op een docentenmiddag waaraan docenten uit Groningen, Amsterdam en Den Haag deelnamen. De drie teams presenteerden daar elk een nieuw stukje van het curriculum en vonden elkaar daarmee duidelijk in de richting waarin toekomstige informatieprofessionals moeten worden opgeleid.

Big data is 'big business' volgens Peter Becker van de Haagse IDM. Hij ziet als taak voor de informatieprofessional het zoeken van creatieve

toepassingen die organisaties verder kunnen helpen met alle informatie die zij continu in grote hoeveelheden opslaan. Open data zijn het 'nieuwe goud', citeerde Josef Sennekool van de Hanzehogeschool Groningen Eurocommissaris Neelie Kroes. Hij vertelde hoe zijn studenten allerlei nuttige toepassingen ontwikkelen met data van gemeentes en provincies. Om die toepassingen te laten werken is visualisatie (infographics en dergelijke) een mooi hulpmiddel, zo liet Nial MacKellar, student van de Hogeschool van Amsterdam zien aan de hand van zijn afstudeerproject. Datavisualisatie is op de HvA een populair onderwerp voor een brede groep studenten, vertelde docent Jan-Jaap Heine. Het verbindt de specialist in het zoeken en structureren met de webredacteur, vormgever en illustrator.

Big data, open data en datavisualisatie: in samenhang zijn het onderwerpen die een moderne opleiding voor informatieprofessionals kenmerken. In de keten data>informatie>kennis>wijsheid moet de toekomstige informatieprofessional een specialistische rol kunnen spelen die er uiteindelijk op is gericht individuen en organisaties de informatie en de kennis te leveren die zij nodig hebben. Om zo een bijdrage te leveren aan, zoals de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid het zo mooi zegt, 'de verbetering van de kenniscirculatie'. *

* tinyurl.com/notjy9r

Noten

- 1] Dit artikel is mede gebaseerd op Gideonse, Corry (1994) 'Er was eens..... De voorgeschiedenis van de opleiding'. In: *Karakters*. Amsterdam: Uitgeverij Stichting Argeloos, pp.8-15. De titel is ontleend aan een publicatie van Arie van der Zwan uit 1988: Zwan, A. van der (1988). *Heeft het boekenvak een schitterende toekomst achter zich?* Amsterdam: Vereeniging ter bevordering van de belangen de boekhandels.
- 2] Instroom IDM Tilburg stilgelegd (1999). *InformatieProfessional*, 3 (6),5.
- 3] Information Management (2013). www.zuyd.nl/studeren/studieoverzicht/information-management.
- 4] Zie elders in dit nummer de stand van zaken bij alle Nederlandse opleidingen.
- 5] Dries, Judith van den en Jelke Nijboer (1995). Flashback. In: *Van Librije tot informatiecentrum. Liber Amicorum ter gelegenheid van het afscheid van Corrie Gideonse*, Henk van den Ham, Nette Heimeriks, Marijke Ruitenberg en Paul Schneiders. Amsterdam: Hogeschool van Amsterdam, pp.7-13.
- 6] Lijst van afgestudeerden (1994). In: *Karakters*. Amsterdam: Uitgeverij Stichting Argeloos, pp.183-232.
- 7] Idem.
- 8] Nijboer, Jelke (1994). Survival strategies of Dutch library education. In: *The future of librarianship: proceedings of the 2nd international Budapest symposium*, Jan. 1994. eds. R.F. Verwer, J. Nijboer and R.A.C. Bruyns. Amsterdam: Faculteit Economie en Informatie, pp.137-146.
- 9] Instroom IDM-opleidingen: 244 studenten (2005). *InformatieProfessional*, 9 (10),10.
- 10] Notulen landelijk overleg IDM Opleidingen, 2008-2011.
- 11] HBO-Raad (1993). *Kwaliteit voor de informatiegebruiker: eindrapport van de visitatiecommissie bibliotheek en documentaire informatie, en boekhandel en uitgeverij*. Den Haag: Voorlichtingsdienst HBO-Raad.

Structureren en schakelen

Een jaarlijks terugkerende vraag van docenten bij elke diploma-uitreiking: hoe zal het deze studenten straks in de praktijk vergaan? Oud-docent Jos van Dijk benaderde een aantal van zijn oud-BDA/BDI/IDM-studenten en ontdekte een rijk gevarieerde invulling van het vak

Jos van Dijk

Een van de lastigste vragen van aspirant-studenten IDM tijdens voorlichtingsdagen vond ik altijd: wat kun je met deze opleiding worden? Aan de ene kant waren er scholieren die met een traditioneel beeld van de bibliothecaris kwamen kijken. Hun begeleidende ouders waren daarover meestal uitgesproken positief. Aan de andere kant spraken we mensen die wilden weten of er nog meer perspectief zat in de opleiding dan een plaats achter de balie van de openbare bibliotheek.

Het antwoord op die vraag bestond meestal uit een hele rits modieus betitelde functies, met de bibliothecaris (en nadrukkelijk niet de balie) als een van de opties. Een brede opleiding dus, met vele mogelijkheden. Het is dan ook goed om nu van oud-studenten te horen dat ze op heel verschillende plekken hun vak uitoefenen. En dat zij zich in de loop van de tijd ook staande hebben kunnen houden in de lawine van technologische en institutionele veranderingen die op hen af zijn gekomen sinds het einde van hun studie.

Waar zit je?

Mijn eerste vraag was natuurlijk: wat doe je tegenwoordig? Een paar voorbeelden geven de verscheidenheid van werkkrin-

‘Wat kun je met deze opleiding worden?’

gen en functies aan. David de Haan (afgestudeerd in 2002) werkt bij de gemeente Den Haag en is verantwoordelijk voor beheer en continuïteit van het interne SharePoint-platform en de uitbouw van dit platform tot een geïntegreerde ‘digital workplace’. Ina Esman-Stegeman (2000) leidt de vestiging van de openbare bibliotheek in Alphen aan de Rijn. Jon Peter van den Oever (1992) is zelfstandig consultant op het gebied van digitalisering en zoekmachines. Hij adviseert en begeleidt grote organisaties ‘in de synchronisatie van informatie en innovatieve technologie’. Tony Kerklaan (1995) onderhoudt bij een architectenbureau de bibliotheek die bestaat uit bouwdocumentatie, normen, wetteksten, vakliteratuur. Ben de Lange (2004) is bij een internationale juridische dienstverlener verantwoordelijk voor ‘alles wat een internetcomponent heeft’. Richard Lalleman (2005)

heeft veel freelance werk gedaan en heeft daarnaast verder gestudeerd. Hij is nu bij Ernst & Young verantwoordelijk voor ‘het verbeteren van de competenties van de medewerkers in het delen en opslaan van informatie en kennis’. Raffaella Marziani (2011) zoekt bij Elsevier de beste en meest kosteneffectieve oplossingen/systemen voor het uitgeven van e-content op Elseviers platforms. Nevenka Miladinovic (2011) is vanuit Sogeti gedetacheerd bij een bank om te controleren of het geautomatiseerde proces van dataleverantie voor een afdeling van de bank naar wens verloopt.

Specialisten, spullen en spinnen

In de ‘corebusiness’ van de oud-studenten komen we zowel het specialisme van de ontsluitingstechnieken tegen als een meer generalistische opdracht om tussen ict en gebruikers te schakelen. George Siemensma (1980) is na een lange carrière nu hoofd van de Bibliografische afdeling en de afdeling Selectieservice bij NBD Biblio-on. ‘Nooit gedacht dat ik weer bij het hart van het vak (ontsluiting) uit zou komen,’ schrijft hij. En die ontsluitingstechnieken komen we vaker tegen. Hugo Benne

* * * * *

Daarnaast fungeren de oud-IDM'ers vaak als bemiddelaar. Mirjam Valstar (2010) werkt als functioneel beheerder voor het klantinformatiesysteem bij een zorgverzekeraar. 'Eigenlijk ben ik de spil tussen de business en ict,' schrijft Mirjam. 'Ik vertaal de vraag van de gebruiker naar een begrijpelijke taal voor de ontwikkelaar. Daarnaast bestaat de functie in de dagelijkse praktijk natuurlijk ook uit het aansturen van testers en specificeerders en het ondersteunen van de projectleider.' Koen Bakker (1997) is programmamanager / projectleider DMS bij de gemeente Den Haag, in zijn eigen woorden: 'spin in het web tussen functioneel-, technisch- en applicatiebeheer'. Nico Bal (1999) is informatiespecialist en relatiebeheerder bij de Dienst Informatievoorziening van de Tweede Kamer. 'Mijn corebusiness is onder meer het onderhouden van contacten met de fracties, polsen of hun wensen nog aansluiten bij onze producten en verder ben ik partner bij het ontwikkelen van nieuwe diensten.'

Wat beschouw je achteraf als de belangrijkste waarde van je opleiding?

Wat jongere informatieprofessionals is bijgebleven van de initiële opleiding is enerzijds het specialisme, de waarde van informatie, hoe je ermee omgaat en dan vooral de informatievaardigheden en de ontsluitingstechnieken. En anderzijds zijn dat de brede, algemene vaardigheden – communicatie, onderzoek, rapportage, projectmatig werken – die een professional op hbo-niveau nodig heeft. Niels van Eijkelenburg noemt: structuur aanbrengen ('niet alleen in informatie, maar

‘De spil tussen de business en ict’

‘Gevoel voor belangen van eindgebruikers’

in de informatiebehoeften van anderen. De vraag achter de vraag zoeken, zelfs als er nog geen vraag gesteld is.’ John Warnas (1995): ‘Wat ik geleerd heb is in ieder geval een helicopterview behouden, bij verschillende projecten niet te veel de diepte in maar het totaaloverzicht behouden. Daarnaast heb ik in mijn functie als webredacteur geleerd te denken in doelgroepen.’

Het kunnen schakelen tussen gebruiker en systeem of dienst ziet ook Maike Timisela-Mohamad (1994, thans beheerder van een studentinformatiesysteem) als een belangrijke waarde: ‘De vraag van de eindgebruiker kunnen vertalen naar de mogelijkheden of onmogelijkheden van het systeem.’ Raffaella Marziani: ‘De belangrijkste waarde van mijn opleiding voor deze functie is ongetwijfeld het leren om kritisch naar de stakeholders te luisteren en hun opdrachten te evalueren aan de hand van open vragen en doorvragen.’

Hoe onderscheiden IDM’ers zich van andere professionals?

Voor al in die schakelfunctie onderscheiden IDM’ers zich naar eigen zeggen van hun collega’s. Nevenka Miladinovic vertelt dat ze met haar gevoel voor belangen van eindgebruikers in verhouding tot haar meer technisch geschoolde it-collega’s problemen sneller kan analyseren en beter kan uitleggen wat er speelt (waarna ze haar collega’s wel nodig heeft voor de praktische uitvoering van de oplossing). Volgens Antoine Gribnau (2012, beheerder geosystemen gemeente Den Haag) zijn IDM’ers meer procesgericht. Anne Marije Punt (2010, DIV-medewerker gemeente Westland) bevestigt dat en voegt daaraan toe: ‘We zijn sneller in het oppikken van nieuwe programma’s en ideeën. We staan meer open voor veranderingen en zijn vaak ook de mensen die de veranderingen doorvoeren.’ Mirjam Valstar: ‘Een informatiespecialist kijkt verder dan anderen. Met een simpel “ja” of “nee” gaan we niet akkoord. We willen van de hoed en de rand weten en zijn nieuwsgierig. Daarnaast hoor ik heel vaak dat ik snel werk en dit komt doordat ik gemakkelijk de benodigde informatie kan vinden en verwerken. Ook deze kwaliteiten doe je op in de opleiding IDM.’

Sommigen noemen zich meer generalist dan specialist. Maar voor anderen zijn de

methoden en technieken van ontsluiting en de zoekvaardigheden nog steeds een ‘asset’ voor de informatieprofessional. Voor Hans Veen (1982, thans consultant/partner Acta Advies) zit het onderscheid in ‘het gevoel voor een systematische, methodische aanpak, onderzoek en kennis van ontsluitings- en zoeksystemen’. Zoekmachines leveren nog steeds niet altijd de gewenste resultaten, volgens Tony Kerklaan. ‘Toen ik hier binnenkwam ging er een (informatie)wereld open voor de architecten en ontstond er echt “informatie op maat”.’ Jonna Lind (2009, informatiespecialist in een kenniscentrum voor oorlogsslachtoffers) noemt in dit verband: ‘thesauri, methodes voor zoeken, inzicht in het systematisch selecteren van bronnen, informatievaardigheden die wat verder gaan en een kritische houding ten aanzien van informatie.’

Wat adviseren oud-studenten de huidige opleidingen?

David de Haan: ‘Probeer de opleiding breed te houden. De waarde van de opleiding zit hem in een manier van kijken naar informatie en niet in de specifieke technieken waarin je die toepast. Die veranderen zo snel dat je altijd achterloopt zodra je bent afgestudeerd.’ Ingeborg Versprille (1991): ‘Laat techniek niet leidend zijn.’ Nevenka Miladinovic, pas afgestudeerd, schrijft daarentegen: ‘Meer inzicht in de techniek. Dit is wat ik soms echt nog mis.’ Ook Jon Peter van den Oever benadrukt het belang van blijven met de technologische ontwikkelingen. ‘Kort samengevat gaat het om het stimuleren van innovatie van het vakgebied door trends en technologische ontwikkelingen. Zorg dat de studenten en vakgenoten “innovators” en “early adapters” worden en blijven in plaats van “late majorities” en “laggards” omdat de meerderheid over het algemeen blijft hangen in het traditionele werkveld.’ ‘Ik weet dat de trend is om zo breed mogelijk op te leiden,’ schrijft Maike Timisela-Mohamad, ‘maar het kan geen kwaad om ook de diepte in te gaan. Als je specialist bent van een bepaald systeem, kun je sneller schakelen naar het verwerven van kennis van andere systemen.’

Theorie is niet alles

Vanuit een andere praktijk schrijft schoolmediathecaris Karin Solé-Valk:

Ratjetoe aan titels

De eenduidigheid van titels van informatiedragers is een aandachtspunt voor de informatieprofessional. Maar dat lijkt niet te gelden voor hun eigen functiebenaming. Voor dit artikel heb ik via mijn LinkedIn-netwerk 32 oud-studenten, zowel BDA- als BDI- en IDM-gediplomeerd, bereid gevonden enkele vragen te beantwoorden. Ze werken in verschillende functies met een nog veel grotere variëteit aan functiebenamingen: portaalmanager, business analist, webmanager, schoolmediathecaris, zelfstandig consultant en projectmanager, media-analist, projectleider ict-projecten, projectleider DMS, functioneel beheerder geografische informatiesystemen, knowledge & innovation project

manager, DIV-medewerker, consultant en interim manager, beheerder studentinformatiesysteem, maar er zijn er ook nog veel die het heel gewoon houden op informatiespecialist of informatieprofessional.

Ook in de carrières van degenen die al wat langer geleden zijn afgestudeerd, duizelt het je van de namen. Veel (maar lang niet alle) mensen zijn in de loop van de tijd gewicht: van informatiespecialist in een meer traditionele werkring naar consultant of projectleider in de ict. Maar ook andersom. De helpdeskmedewerker van twintig jaar geleden vinden we nu terug als senior informatiespecialist in een hogeschoolbibliotheek.

‘Vergeet niet de brede basiskennis, het selecteren van de goede informatie blijft belangrijk.’ Ook Hans Veen vindt vanuit zijn ervaring in het openbare bibliotheekwerk dat een brede maatschappelijke belangstelling nog steeds telt. Een informatieprofessional moet ‘zelf kranten- en boekenlezer zijn en zelf actief zijn met sociale media’. Verder noemt hij nog zaken als: inzicht in maatschappelijke betekenissen van (digitale) informatievoorziening, de sterke kanten, gevaren en beperkingen van commerciële aanbieders als Google, het publieke belang van informatie en privacyvraagstukken. Nicole Dijkstra (1998, media-analist bij het ministerie van OCW) benadrukt net als Hans Veen het belang van de sociale media als informatiebronnen.

Jonna Lind en anderen vinden het belangrijk aandacht te besteden aan de PR van het vak: ‘Hoe overtuig je je baas van het bestaansrecht van de bieb in de organisatie! Ik heb vaak gemerkt dat biebmedewerkers juist op dit punt te veel vanuit hun eigen situatie denken en niet meedenken met management en gebruikers.’

‘Veel meer contact met de werkvloer,’ adviseert Ruben Koman (2001, adviseur Kennis bij Visio, een expertisecentrum voor slechtziende en blinde mensen). ‘Ik merkte een vrij groot gat tussen opleiding en praktijk, met name buiten de traditionele bibliotheeksetting. De praktijk is niet zo rooskleurig als wordt geschetst. Er zijn bedrijfskundige en projectmanagementzaken die ook (juist) aandacht hadden verdiend binnen de opleiding.’

Richard Lalleman zegt veel geleerd te hebben van externe stagebegeleiders. ‘De opleidingen zouden dus veel nauwer moeten samenwerken met mensen uit het veld. In deze samenwerking zou de opleiding van de externe mensen moeten leren. Geef daarom de externe mentor (master) en de leerling (apprentice) de flexibiliteit om opdrachten/activiteiten zelf in te vullen.’ Koen Bakker pleit ook voor meer docenten uit de praktijk. Theorie is niet alles en met docenten die de praktijk onvoldoende kennen schieten studenten weinig op.

Ik wens mijn oud-collega's veel succes! <

*Jos van Dijk is redacteur van
InformatieProfessional en oud-docent IDM
aan de Haagse Hogeschool.*

Ontdek uw carrièrekansen in ons opleidingsaanbod!

Leergangen

- Digitaal Informatiebeheerder (mbo)
- Aankomend Recordsmanager (hbo)
- Recordsmanager (hbo)
- Specialist Elektronische Overheid (hbo+)
- Informatie- en Procesbeheer (hbo+)

Diverse open cursussen op het gebied van:

- Kwaliteitszorg en -beheer
- Zaakgericht werken
- Informatiebeveiliging
- Informatiemanagement in de praktijk
- SharePoint

Onze opleidingen kunnen ook geheel op maat als **incompany training** worden gegeven.

**Voor meer informatie
en aanmelden:** www.vhic.nl

-Faculty

VHIC | Polakweg 23 (Atlantisgebouw)
2288 GG Rijswijk

Zelfstandige IDM gaat verdwijnen

MBO, hbo en universiteit blijven in beweging. Een overzicht van de huidige stand van zaken bij de initiële opleidingen voor informatieprofessionals.

Jos van Dijk *****

Sprinten in het mbo

In het mbo bieden de Regionaal Opleidingen Centra (ROC's) in Utrecht, Hengelo en Leeuwarden een parttime opleiding aan: de *Bibliotheekmedewerker Sprintopleiding* op mbo-4-niveau. Deze opleiding duurt zestig lesdagen, verspreid over anderhalf jaar. ROC Midden-Nederland heeft in Utrecht en Rotterdam op dit moment drie groepen van elk ongeveer twintig studenten. De meeste studenten zijn zij-instromers, mensen die al een andere opleiding hebben gedaan en ook vaak al werkervaring hebben binnen de bibliotheeksector. Zij vinden met hun diploma werk in openbare bibliotheken en schoolmediatheken.

De opleiding is opgebouwd rondom drie beroepsgerichte basistaken: bemiddelen tussen klant en informatie, uitvoeren van activiteiten en projecten, beheer en ontsluiting van het media- en informatieaanbod. Daarnaast krijgen deelnemers algemene vakken als literatuur, kunst, ict, rekenen en Engels.

Onderdelen van de opleiding zijn ook als aparte cursus te volgen. Vanwege de geringe omvang van de opleiding zal de cursus mogelijk in de toekomst worden ondergebracht als uitstroomprogramma in een bredere mbo-opleiding en op die manier wellicht ook aantrekkelijker worden voor jongeren. Met ingang van 1 februari 2014 start in Utrecht een nieuwe instroom voor de cursus met de kerntaak 'Bemiddelt tussen klant en informatie'. ■

Nieuw leerplan voor IDM aan Haagse Hogeschool

In De Haagse Hogeschool is IDM een relatief kleine opleiding met 135 studenten, waarvan in het eerste jaar 21 voltijd- en 11 deeltijdstudenten. In het curriculum vormt de informatievoorziening binnen organisaties, ofwel enterprise content management, de rode draad. Belangrijke onderwerpen zijn op dit moment open data en big data. Nieuw is de grotere nadruk op onderzoeksvaardigheden en kritisch denken vanaf het eerste jaar. Ook Engelse leesvaardigheid en Nederlandse schrijfvaardigheid zijn opgevoerd in het hervormde leerplan dat nu zijn tweede jaar ingaat.

Per 1 september 2015 wordt naar verwachting de brede bachelor ingevoerd in het kader van een landelijk streven om het aantal afzonderlijke hbo-opleidingen drastisch te verminderen. Dit betekent dat alle bestaande opleidingen dan onder de noemer van één breed geformuleerde bachelor komen te vallen. Na een gemeenschappelijke propedeuse zal er dan een keuze zijn voor een meer specialistisch programma. Als voorbereiding op een rol als informatieprofessional zullen de studenten dan waarschijnlijk kunnen kiezen uit een meer technisch programma of een programma waarin organisatie en management meer centraal staan. ■

Hanzehogeschool Groningen stopt inschrijving IDM

De Hanzehogeschool stopt al in 2014 de inschrijving van IDM-studenten. De huidige studenten (99 in totaal, waarvan 38 eerstejaars) zullen hun opleiding gewoon kunnen afmaken. Het Instituut voor Communicatie, Media & IT gaat vanaf volgend jaar een brede bacheloropleiding hbo-ict aanbieden. Een van de drie majorprogramma's wordt 'Management of Business Information'. Hierin komen de bestaande opleidingen Business IT & Management (BIM) en IDM samen. Het wordt een internationale, geheel Engelstalige opleiding. De propedeuse is gezamenlijk met twee andere ict-opleidingen. Het majorprogramma heeft als bouwstenen: mens (als gebruiker van informatie), informatie, organisatie en techniek. De opleiding is gericht op functies in het bedrijfsleven en overheid waarin bruggen gebouwd moeten worden tussen ict en de 'business' van het bedrijf. ■

Brede bachelor Hogeschool van Amsterdam opnieuw ingericht

In Amsterdam bestaat al sinds 2006 de brede hbo-bacheloropleiding Media, Informatie en Communicatie (MIC). Na het eerste studiejaar kan de student in het tweede jaar nu nog kiezen voor het afstudeerprofiel Informatie & Media (IM), de opvolger van de IDM-opleiding. Archivistiek is een specialisatie binnen het afstudeerprofiel IM. Dit studiejaar hebben 18 voltijd- en 30 deeltijdstudenten gekozen voor het IM-profiel, waarvan ca. 15-20 procent kiest voor de specialisatie Archivistiek. Het totaal aantal studenten van Informatie & Media is op dit moment ruim 200.

Met ingang van het volgend studiejaar verdwijnen de afstudeerprofielen en wordt het gemeenschappelijke deel uitgebreid met een semester aan het begin van het tweede jaar, waarin ook een korte stage is opgenomen. Later volgen nog twee semesters met specialisatieprogramma's, deels ontleend aan het oude IM-programma: contentmanagement en communitymanagement. Archivistiek blijft als specialisatie gehandhaafd binnen het deeltijdprogramma. ■

Saxion Hogeschool Deventer brengt IDM-erfgoed onder in Enschede

De Saxion Hogeschool in Deventer is een aantal jaren geleden gestart met een ingrijpende vernieuwing van het IDM-curriculum. Dat heeft geresulteerd in een studieroute onder IDM met de naam Human Information Design & Strategy (HIDS). De studieroute trok echter te weinig studenten: op dit moment in totaal ongeveer 90, waarvan 40 eerstejaars. Onlangs is besloten hiermee te stoppen en het 'IDM-erfgoed' onder te brengen bij de opleiding Media Informatie & Communicatie in Enschede.

De inhoud van de huidige afstudeerrichtingen (Information Design & Information Strategy) wordt gezien de vraag van het werkveld behouden, maar hoe dit vorm krijgt is nog niet duidelijk. Ook is een minor Big Data in ontwikkeling, waarbij de focus ligt op de vraag hoe met big data innovatie tot waarde en toepassing te brengen. Deze minor start in september 2014. ■

Erfgoedbrede opleiding Reinwardt Academie

De bachelor Cultureel erfgoed van de Reinwardt Academie (Amsterdamse Hogeschool voor de Kunsten) duurt vier jaar. In twee opzichten is deze opleiding erfgoedbreed. Studenten worden enerzijds opgeleid tot functies in alle instellingen die zich met erfgoed bezighouden: musea, archieven en bibliotheken, instellingen op het gebied van de monumentenzorg en archeologie, centra voor natuur- en landschapsbeheer, erfgoedhuizen, galeries, science centers, projectbureaus, beleidsafdelingen en ondersteunende instellingen. Anderzijds besteedt de opleiding aandacht aan alle typen erfgoed: historische objecten, kunstvoorwerpen, verzamelingen van planten en dieren, historische boeken en archiefstukken, monumenten en cultuurlandschappen, tradities, rituelen en volksgebruiken, alsook digitaal, mobiel en industrieel erfgoed.

Naast de bacheloropleiding biedt de Reinwardt Academie ook een internationale, Engelstalige masteropleiding aan: de Master of Museology van anderhalf jaar, inclusief een stage.* ■

* Zie www.ahk.nl/reinwardt/bachelor/.

Centrale hal van de Haagse Hogeschool

Erfgoedstudies aan Universiteit van Amsterdam

De faculteit der Geesteswetenschappen van de Universiteit van Amsterdam verzorgt een bacheloropleiding *Culturele Informatiewetenschap* en twee daarop voortbouwende masters: *Erfgoedstudies: Culturele Informatiewetenschap* en *Erfgoedstudies: Archiefwetenschap*.

De driejarige bacheloropleiding *Culturele Informatiewetenschap* (CIW) leidt op tot allround informatieprofessional, met het accent op het culturele veld (archieven, bibliotheken, musea, creatieve industrie, overheid, bedrijfsleven). Op het programma staan vakken als informatiewetenschap, archiefwetenschap, information retrieval, informatie-economie, erfgoed 2.0, onderzoeksvaardigheden en wetenschapsfilosofie. Actuele thema's als digitale duurzaamheid en auteursrechten in het digitale tijdperk worden besproken en geanalyseerd. De minor CIW is er voor studenten die binnen hun andere bacheloropleiding kennis willen opdoen van het informatieveld.

In de eenjarige master *Erfgoedstudies: Culturele Informatiewetenschap* staan theorie,

onderzoek en de praktijk van het verbinden van aanbod en gebruikers van informatiesystemen centraal. Information retrieval en evaluatieonderzoek van het gebruik van informatiebronnen vormen de hoofdmoot van het programma. Voor studenten met een andere universitaire bachelor of een IDM/BDI-opleiding op hbo-niveau zijn er schakelprogramma's die toelating tot de master bieden. De duale master *Erfgoedstudies: Archiefwetenschap* (anderhalfjarige duale master met halfjarige leerwerkperiode) combineert een masterprogramma van een jaar met een stage in de praktijk van een half jaar, waarop vanuit archiefwetenschappelijk perspectief wordt gereflecteerd. Het onderwijsprogramma besteedt onder meer aandacht aan waardering en selectie, conservering en preservatie, ontsluiting van archieven, archiefmanagement en relevante wet- en regelgeving in Nederland en Europa. Er is een schakelprogramma voor studenten van het hbo en van andere universitaire bachelors dan CIW. De bacheloropleiding wordt komend studiejaar ingrijpend gewijzigd. Datzelfde geldt op termijn waarschijnlijk ook voor de masters.

Book & Bytes in Leiden

De faculteit Geesteswetenschappen heeft een eenjarige Engelstalige masteropleiding *Book and Digital Media Studies*. Het programma bestrijkt de gehele geschiedenis van het boek: 'van Gutenberg tot Gates' met alle consequenties van de digitale revolutie voor het boek. Enkele thema's zijn: digitale media-technologie, *textual editing and book design*, de bibliotheek, de uitgeverij en digitale toegang tot cultureel erfgoed. Voor deze opleiding komen alleen studenten in aanmerking met een bachelordiploma in de geesteswetenschappen.

Aanvullende cursussen / opleidingen

Academy for Information & Management (AI&M)

Voormalige Stadstimmertuin 91
1018 ET Amsterdam
Tel. 020-6251835
ienm.nl

Dino4

Postbus 43280
2504 AG Den Haag
www.dino4.nl

DIOR Opleidingen

Bezuidenhoutseweg 1
2594 AB Den Haag
Tel. 070-8200628
www.dior.nl

Doxis Informatiemangers

Loire 126
2491 AJ Den Haag
Tel. 070-3177172
www.doxis.nl

Erasmus Academie

Burgemeester Oudlaan 50
3062 PA Rotterdam
Tel. 010-4081839
www.eur.nl/erasmusacademie

GO opleidingen

Charlotte van Pallandtlaan 18
2272 TR Voorburg
Tel. 070-3512380
GOopleidingen.nl

KBenP

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel. 070-3000684
www.kbenp.nl

Novostar

Reitseplein 1
5037 AA Tilburg
Tel. 013-5944730
www.novostar.nl/academy

RulersGroup

Postbus 164
2270 AD Voorburg
Tel. 070-3010906
www.rulersgroup.com

SOD Next

Johan de Wittlaan 11
3445 AG Woerden
Tel. 0348-485151
sodnext.nl

Split~Vision

Sint Catharinastraat 1-A
5611 JA Eindhoven
Tel. 040-2063344
www.splitvision.nl

Van Kaliber

Postbus 1016
2200 BA Noordwijk ZH
www.vankaliber.nl

VHIC Faculty

Polakweg 23
2288 GG Rijswijk
Tel. 070-3194184
www.vhic.nl

Onderzoekend leren in de praktijk

De archiefopleidingen van de Hogeschool van Amsterdam (Archiefschool), Universiteit van Amsterdam en Reinwardt Academie werken sinds 2012 samen in het Platform Archiefonderwijs en -onderzoek. Met een experimentele onderwijsomgeving in de vorm van 'ateliers' én een onderzoeksagenda wil het platform inspelen op de behoeften van het werkveld.

Els van den Bent, Hans Waalwijk en Charles Jeurgens *****

Het Platform Archiefonderwijs en -onderzoek erkent de noodzaak van interdisciplinaire kennis en vaardigheden. Archivarissen hebben niet alleen passieve kennis nodig over ict-toepassingen en procesanalyse. Ze zullen zich er zelf ook in moeten bekwaamen. Het onderwijsatelier is bedoeld als een experimentele omgeving waarin nieuwe en aspirant-archivarissen schouder aan schouder samenwerken met ervaren archivarissen, informatiefprofessionals en andere experts. Samen zoeken ze naar oplossingen voor actuele vraagstukken die zich in de praktijk voordoen en die door het werkveld worden aangedragen. Door deze vorm van onderzoekend leren ontstaan doelgerichte netwerken met gebruik van aanpalende disciplines.

Het atelier kan verschillende vormen aannemen: een digitaal uitwisselingsplatform, een ruimte in een gebouw of welke projectomgeving dan ook. Het gaat erom dat de deelnemers op een bij het doel passende, efficiënte manier met elkaar kunnen samenwerken om concrete resultaten te boeken.

In aansluiting op het landelijke innovatieprogramma Archief 2020 werkt het Platform op dit moment aan projectplannen voor drie ateliers. Ze zijn gericht op actieve openbaarheid van dossiers die voortkomen uit de nieuwe wet op omgevingsvergunningen (Wabo), het documenteren van de samenleving (collectievorming, selectie) en op de integrale ontsluiting van museumobjecten en -archieven. De ateliers passen met name

in de doelstelling van Archief 2020¹ om nieuwe manieren van kennisontwikkeling en -deling te verkennen.

Omgevingsvergunningen

Het onderzoeksthema van het atelier 'actieve openbaarheid' speelt in op de 'Visie open overheid', de reactie van de regering op het advies van de Raad voor het openbaar bestuur (Rob), getiteld: *Gij zult openbaar maken*.² Centraal in dit advies staat het versterken van de verbinding tussen de overheid en de burgers door harder aan actieve openbaarheid te werken dan tot nu toe gebeurt. Het is de bedoeling actieve openbaarheid in de ontwerpprincipes van de informatiesystemen van overheidsorganisaties in te

Els van den Bent is docent Archieven bij de Reinwardt Academie.

Hans Waalwijk is docent en onderzoeker archivistiek aan de Hogeschool van Amsterdam.

Charles Jeurgens is docent Archiefwetenschap bij de Universiteit van Amsterdam.

bouwen. Dit uitgangspunt is ook terug te vinden in de programmalijn ‘Openbaarheid en selectie’ van Archief 2020.³

Als casus voor het atelier is gekozen voor Wabo-dossiers omdat beheer en toegankelijkheid daarvan in de praktijk veel verschillende vragen oproepen. Wabo staat voor de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht die op 1 oktober 2010 in werking is getreden. Kern van de Wabo is de omgevingsvergunning, die in de plaats komt van de bouw-, milieu-, kap- en nog tientallen andere vergunningen van gemeenten, provincies en Rijk. Veel gemeenten werken op dit moment nog met zowel papieren als gedigitaliseerde en born-digital documenten op het gebied van de omgevingsvergunningen, vaak met verschillende toegangen en zonder vastgestelde bewaartermijnen. Een hybride archivering dus. Vraagstukken liggen voor het oprapen, zoals authenticiteit, duurzame toegankelijkheid, doorzoekbaarheid en verantwoordelijkheidstoedeling bij overbrenging van digitaal gevormd archief. Doorzoekbaarheid valt meestal nogal mee als het gaat om ‘interne’ gebruikers zoals vergunningsverstrekkers, bouwinspecteurs, brandweer, vastgoedinformatie en milieudienst. Ingewikkelder is het vooral voor externe gebruikers van het bouwarchief, die variëren van historisch geïnteresseerden of met elkaar ruziënde burgers tot aannemers en architecten.

Daarnaast zijn er allerlei juridische haken en ogen. Het gaat niet alleen om de Wet openbaarheid van bestuur (Wob), Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp)

en de Arbeidsomstandighedenwet, maar ook om de Europese open-datarichtlijn, de Auteurswet en voor de milieudossiers het Verdrag van Aarhus.

Op het gebied van it-architectuur valt eveneens nog veel te onderzoeken; denk daarbij aan opslagformaten en de bruikbaarheid van geo- en bouwinformatiesystemen (GIS en BIM). En dan te bedenken dat lang nog niet alle vragen in kaart zijn gebracht!

Het stadsarchief Rotterdam, dat een centrale rol speelt in de informatievoorziening van de gemeente, heeft zich aangemeld als opdrachtgever voor het atelier met betrekking tot de actieve openbaarheid op het gebied van Wabo-dossiers. Streekarchief Midden-Holland (Gouda) treedt op als opdrachtgever voor het atelier ‘Documenteren van de samenleving’. Beide ateliers zullen eind augustus 2014 van start gaan.

Onderzoeksagenda

Hoewel de ateliers een onderzoekscomponent in zich hebben, heeft het Platform voor de komende jaren eveneens een aparte onderzoeksagenda geformuleerd. Tijdens een miniconferentie eind 2012 werd deze agenda met een aantal wetenschappers, vertegenwoordigers van archiefinstellingen en met het bedrijfsleven besproken. Het is uitdrukkelijk de bedoeling dat deze partijen samenwerken in de onderzoeken die de komende periode worden uitgevoerd.

Ook al lopen de thema’s van de onderzoeksagenda en de ateliers voor een deel

‘Het onderwijsatelier is een experimentele omgeving waarin aspirant-archivarissen samenwerken met ervaren experts’

in elkaar over, ze verschillen qua benadering. In de ateliers staat het ontwikkelen en testen van praktisch toe te passen scenario’s en instrumenten centraal, terwijl de onderzoeksagenda veel meer gelegenheid biedt voor theoretische reflectie en theoretische onderbouwing van het onderzoek.

In de onderzoeksagenda vormt ‘waardering’ het verbindende thema. Waardering is het intellectuele proces dat bewust of onbewust aan de basis van veel archivalistische processen staat. Of het nu gaat om selectie en acquisitie, de mate en vorm van toegankelijkheid, openbaarheid of keuzes die van doen hebben met restauratie en conservering: overal ligt waardering aan ten grondslag. De almaar omvangrijker en complexer wordende informatiehuishouding vereist een expliciete waardering ten behoeve van veel van deze processen.

Waardering staat hier voor een manier om in de groeiende vloed aan informatie de betekenisvolle informatie te kunnen vinden en gebruiken. Met name de relatie tussen betekenisgeving, de verschillende contexten van waaruit aan informatie betekenis wordt toegekend en de uiteindelijke instrumentalisering

Platform archiefonderwijs

Docenten van HvA en UvA verzorgen al jaren samen colleges aan beide instituten. Ook de samenwerking tussen Archiefschool en Reinwardt Academie over structuur en inhoud van het archiefonderwijs op hbo-niveau bestaat al geruime tijd. Twee ontwikkelingen zorgden ervoor dat het archiefonderwijs bij deze instituten meer op elkaar moest worden afgestemd: de fusie van de voormalige Archiefschool met de HvA in 2009 en het feit dat de Reinwardt Academie sinds 2011 het diploma Archivistiek B mag afgeven.

Het Platform is gericht op het in samenhang ontwikkelen, afstemmen en inbedden van programma’s voor archiefonderwijs en -onderzoek bij de Amsterdamse instituten voor archiefonderwijs. Ook het onderhouden van contact en samenwerking met het beroepenveld staat hoog op de agenda. Het Platform stelt zichzelf tot doel om via onderwijs en onderzoek ‘een generatieoverstijgende geheugenfunctie en dus de functie van cultureel erfgoed’ mede vorm te geven en te helpen onderhouden. De relatie met ‘het veld’ is hierbij een onmisbaar element.

'In de onderzoeks-agenda vormt waardering het verbindende thema'

van die betekenisgeving, is de kern van de problematiek die in de onderzoeks-agenda centraal staat. Hierbij vullen de platforminstellingen, die elk vanuit een bepaalde invalshoek (fundamenteel wetenschappelijk of toegepast onderzoek) kiezen voor onderwijs en onderzoek, elkaar goed aan.

Inmiddels staat een eerste onderzoeks-thema in de steigers: hoe kunnen de omvangrijke archieven die in de negentiende en eerste helft van de twintigste eeuw door de rijksoverheid zijn gevormd, op effectieve wijze in een digitale onderzoeksinfrastructuur worden opgenomen (zie kader)? Verder wordt op dit moment gekeken naar andere onderzoeksvraagstukken, zoals geautomatiseerde selectie in een digitale omgeving of de vraag wat documenteren van en in de i-samenleving eigenlijk betekent. Overigens biedt een onderzoeksagenda als voordeel dat aspecten van onderzoeksthema's ook als onderzoekscolleges, eindschrijftjes en dissertaties kunnen worden uitgevoerd.

Ten slotte

Het Platform Archiefonderwijs en -onderzoek heeft uitdrukkelijk geen ambities om zich te ontwikkelen tot een eigen 'instituut'. Het beoogt juist een actieve rol te spelen in de steeds meer vernetwerkte informatiesamenleving, om samen met het veld en waar mogelijk met aanpalende disciplines projecten te ontwikkelen en uit te voeren. Op die manier wil het Platform vooral bijdragen aan nieuwe vormen van kennisontwikkeling. <

Noten

1) Zie www.nationaalarchief.nl/archief-2020/programma-archief-2020.

2) Zie tinyurl.com/qju7uso (pdf).

3) Zie noot 1.

Oude overheidsarchieven beter doorzoekbaar

Archiven die in de negentiende en de eerste helft van de twintigste eeuw door de rijksoverheid zijn gevormd, zijn chronologisch geordend op datum van de besluiten die de minister van het betreffende ministerie nam. De grondslag voor deze wijze van ordening lag in het zogeheten verbaalstelsel dat in 1823 bij Koninklijk Besluit verplicht werd gesteld voor alle ministeries en van kracht bleef tot halverwege de twintigste eeuw. De negentiende-eeuwse administraties ontwikkelden allerlei hulpmiddelen om binnen deze chronologisch geordende archieven te kunnen zoeken. Deze hulpmiddelen, in de vorm van indexen op de besluiten, werden per jaar gemaakt en kunnen niet rechtstreeks vanuit de inventarissen die later door archivariissen zijn vervaardigd, worden bevestigd.

Archiefinstellingen hebben op grote schaal inventarissen gedigitaliseerd en hiermee kan het onderzoek in de archieven vanuit huis worden

voorbereid. Echter, de inventarissen die toegang geven tot deze chronologisch geordende archieven bieden geen inhoud maar louter jaartallen en data van zowel verballen als de indexen op deze verballen. De makers van de inventarissen zijn er indertijd van uitgegaan dat de indexen op deze verballen direct in de studiezaal opgevraagd konden worden. Wat in de studiezaal van een archiefinstelling werkt, heeft dus niet altijd hetzelfde resultaat via internet.

De kernvraag die in dit onderzoek centraal staat, is hoe deze kernbestanden op een betekenisvolle manier doorzoekbaar gemaakt kunnen worden. Betekenisvol staat in deze context voor ontsluiting op inhoud en inhoudelijke doorzoekbaarheid. Welke technologie kan hiervoor ontwikkeld worden of is reeds in rudimentaire vorm aanwezig? Hoe kan inhoudelijke context-informatie geïntegreerd worden in de te ontwikkelen toegang?

advertentie

NIEUW

**Catalogiseren in het
FRBR-tijdperk**

Een aanrader voor
alle bibliothecarissen

INGRESSUS

www.ingressus.nl

Bij de buren

Ook in de ons omringende landen is het onderwijs voor informatieprofessionals sterk in beweging. Een schets van het opleidingsveld in het Verenigd Koninkrijk, Duitsland en Vlaanderen.

Jos van Dijk *****

Groot-Brittannië: accreditatie door CILIP

Door: Jos van Dijk

Aan de overzijde van de Noordzee heeft CILIP, de beroepsorganisatie van informatieprofessionals, een groot aantal opleidingen op verschillende niveaus aan dertien instellingen geaccrediteerd.⁵ CILIP gebruikt hiervoor een in overleg met het beroepsveld ontwikkelde 'Professional Knowledge and Skills Base' (PKSB).⁶

In het Verenigd Koninkrijk vinden we vier door CILIP aan de hand hiervan geaccrediteerde bacheloropleidingen (undergraduate courses) in: Aberystwyth, Loughborough, Northumbria (Newcastle) en Sheffield. Library and Information Studies zijn net als in Nederland vaak onderdeel van bredere instituten of scholen voor Information Sciences. Ik licht er twee uit, met alle voorbehoud want ook hier volgen reorganisaties van het onderwijs elkaar in hoog tempo op.

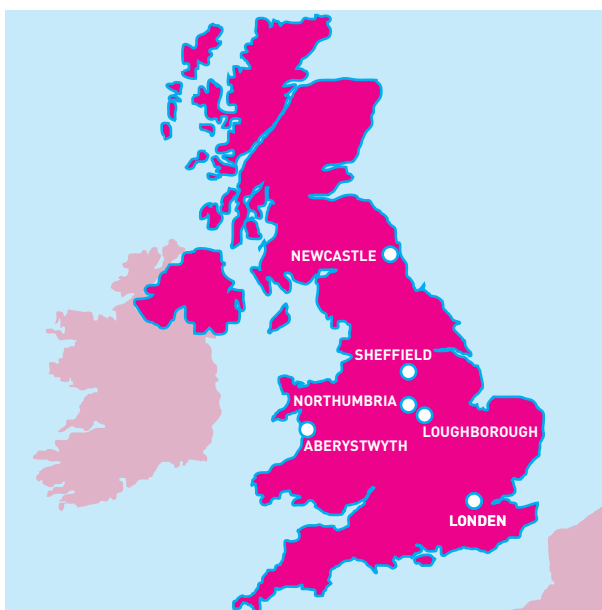
In Sheffield leidt men informatieprofessionals op onder de titel 'Informatics'. Het driejarige programma met twee varianten is gericht op 'experts binnen organisaties die digitale "inter-

faces" zoals websites, intranetten en databases kunnen ontwerpen, beheren en gebruiken en die digitale bronnen zoals internet en sociale netwerken kunnen gebruiken om met de rest van de wereld te communiceren'. De nadruk ligt niet op de technologie zelf, maar op de wijze waarop mensen deze gebruiken en beheren.

De Universiteit van Aberystwyth in Wales biedt

een vijfjarige deeltijd bachelor voor 'paraprofessionals' in bibliotheken. Het programma oogt traditioneel met onderwerpen als retrieval, bronnen, marketing van diensten, informatievaardigheid en informatie & samenleving. Zowel Aberystwyth als Sheffield bieden de bachelors aansluitende masteropleidingen.

Dan ook nog twee masters. De Universiteit van Brighton heeft een eenjarige masteropleiding (deeltijd twee jaar) met zes modules. Onderwerpen zijn onder meer het organiseren van informatie, informatie-architectuur en webdesign, retrieval en collectievorming, en datamanagement. De Universiteit van de stad Londen heeft ook een eenjarige master met een op het oog vergelijkbaar programma (resources, retrieval, digital library, libraries and publishing in the information society). De folder opent klassiek: 'Niets in de wereld kan functioneren zonder zorgvuldig beheer van processen in de informatieketen, de overdracht van informatie van auteur naar gebruikers. Zonder organisatie van dat proces zijn wij verloren.'

Sinds de Europese harmonisatie van het hoger onderwijs in de Bologna-afspraken (1999) ziet het opleidingsveld er op het eerste gezicht vrij overzichtelijk uit. Je hebt bachelor- en masteropleidingen en alle programmaonderdelen worden uitgedrukt in vergelijkbare studiepunten om de mobiliteit van studenten binnen Europa te bevorderen. Maar dat wil nog niet zeggen dat opleidingen voor informatieprofessionals eenvoudig met elkaar kunnen worden vergeleken. In een trendrapport uit 2012¹ wijst Anna Maria Tamarro op twee hoofdrichtingen: de een draait vooral om informatiebronnen waarin bemiddeld moet worden, de andere heeft een meer functionele benadering waarin het faciliteren van toegang tot informatie centraal staat. Beide richtingen zijn herkenbaar in de opleidingen, zowel hier als

elders, waar je soms een accent ziet op media en gebruikers en soms meer op ict. ‘Echte’ bibliotheekvakken en de term ‘library’ verliezen volgens Marian Koren (FOBID Netherlands Library Forum) overal terrein ten gunste van ‘information science’ en ict. Van grote invloed op de inhoud en de levensvatbaarheid van de opleidingen is natuurlijk ook de vraag uit de praktijk. In Finland stelt de overheid bepaalde percentages academici en hoger opgeleiden verplicht voor alle soorten bibliotheken om de kwaliteit van de dienstverlening te kunnen garanderen. Dat geeft ook de opleidingen meer zekerheid. Sinds de invoering van het geharmoniseerde Europese hoger onderwijsstelsel zijn in het kader van de European Association for Library & Information Education and Research (EUCLID) pogingen

Duitsland: breder informatie-wetenschappelijk bereik

Door: Jos van Dijk

Ook in Duitsland zijn de hogere initiële opleidingen voor informatieprofessionals een aantal jaren geleden gereorganiseerd in overeenstemming met de Bologna-afspraken.⁷ Fachhochschulen, vergelijkbaar met onze hogescholen, bieden bacheloropleidingen aan van zes of zeven semesters en masters van drie of vier semesters. De opleidingen zijn ondergebracht in instituten met een breder informatiewetenschappelijk bereik. Daarnaast zijn er driejarige middelbare opleidingen voor Fachangestellte für Medien- und Informationsdienste (FaMI) in duale vorm.⁸ Hieronder twee voorbeelden van Fachhochschulen en een van een universitaire opleiding.

De Fachhochschule in Keulen heeft de bachelors Bibliothekswesen en Informationswirtschaft (door CILIP geaccrediteerd) met ingang van dit jaar vervangen door Bibliothekswissenschaft en Angewandte Informationswissenschaft. De eerste opleiding levert personeel voor alle typen bibliotheken. Het programma draait om de klassieke functies van het verzamelen, be-

waren, ontsluiten en bemiddelen van informatie alsmede de innovatie van bibliotheeksystemen en -diensten, het management van kleinere instellingen en het doelgericht inzetten van informatietechnologie. De tweede opleiding richt zich wat meer op het bedrijfsleven en op functies als databankbeheerder, webmaster, kennismanager en social-mediamanager. Ook in deze opleiding

veel aandacht voor retrieval, bronnen en informatiebehoeften. Keulen biedt daarnaast ook een master Library and Information Science.

De Hochschule der Medien in Stuttgart biedt een bachelor- en een masteropleiding in Bibliotheek- en Informatiemanagement. Naast het professioneel zoeken, interpreteren en werken van informatie gaat het hier om kennis

van de mediamarkt, de waardering van bibliotheeksystemen en databanken en digitale bibliotheken. Op het programma staan ook vakken als psychologie van de communicatie, pedagogiek van de media en bedrijfskunde.⁹

Het Instituut voor Bibliotheek- en Informatiewetenschap¹⁰ aan de Humboldt Universiteit in Berlijn heeft een Bachelor-kombinationsstudiengang waarin de student naast het kernvak ook een domeinstudie kan doen. Daarnaast heeft de universiteit ook nog een Monobachelor Informationsmanagement & Informationstechnologie, meer technisch en gericht op functies in zowel het klassieke veld van de informatieprofessional als het bedrijfsleven. Ook Berlijn heeft een aansluitende master op het vakgebied.

gedaan om het LIS (Library & Information Science)-onderwijs te harmoniseren. Resultaat daarvan was in 2005 een omvangrijk rapport, geredigeerd door twee docenten van de Royal Library School in Denemarken.² Inmiddels is het wat stil geworden rond de Europese samenwerking in EUCLID-verband. Met uitzondering van de jaarlijkse conferenties voor de studenten (BOBCATSSS); de eerstvolgende is in Barcelona van 29-31 januari 2014.³

Het Bologna-stelsel maakt het in principe mogelijk om met een bachelordiploma elders een master te volgen. Europese beurzen (Erasmus) helpen daarbij. Maar de kloof tussen bachelor en master is nog groot.⁴ Terwijl de bachelor geschoold is in professionele, vooral technische vaardigheden wordt van de masterstudent ver-

wacht dat hij beschikt over academische vaardigheden (onderzoek, analyse, argumentatie). Veel bacheloropleidingen proberen daar nu rekening mee te houden. <

Noten

- 1] A.M. Tammaro, The Bologna Process Impact on Library and Information Science Education: Towards Europeanisation of the Curriculum. In: *Library and Information Science Trends and Research: Europe*, edited by A. Spink and J. Heinström. Bingley, UK: Emerald, 2012, pp. 195-215.
- 2] European Reflections on Library and Information Science Education, www.library.utt.ro/LIS_Bologna.pdf.
- 3] Zie euclid-lis.eu.
- 4] Ian Johnson, The impact on education for librarianship and information studies of the Bologna process and related European Commission programmes – and some

outstanding issues in Europe and beyond. *Education for Information* 30 (2013) 63-92.

- 5] Zie tinyurl.com/kyt77aq.
- 6] Zie tinyurl.com/nfforee. Deze PKSB kunnen informatieprofessionals ook individueel gebruiken om hun deskundigheid en niveau vast te stellen zoals door CILIP-medewerker Simon Edwards werd gedemonstreerd op een bijeenkomst van KEI op 19 september jl.
- 7] Zie tinyurl.com/lz97625.
- 8] Zie tinyurl.com/o5dtxaj.
- 9] Zie tinyurl.com/nmk6t9n.
- 10] Zie www.ibi.hu-berlin.de/studium.

Vlaanderen: doodlopend spoor?

Door: Bruno Vermeeren

Opleidingen voor informatieprofessionals in Vlaanderen zijn – binnen de beroepsgroep – een hot topic. In het voorjaar verzamelde een enquête die pleitte voor bibliotheekopleidingen op drie niveaus in een mum van tijd duizend handtekeningen.

Het goede nieuws is dat die opleidingen momenteel bestaan: er is een initiatieopleiding op niveau secundair onderwijs, er is een graduaatsopleiding en er bestaat een universitaire opleiding. Initiatie en graduaat worden ingericht door centra voor volwassenenonderwijs en een belangrijk deel van het publiek bestaat uit studenten die al een bachelor of een master behaalden en nog een bijkomend diploma willen.

Maar er is dus ook slecht nieuws: de universitaire opleiding is geen volwaardige master, maar post-academische vorming (pavo). Pogingen om er een masteropleiding van te maken, bleven tot nu toe zonder succes. Het graduaat

past niet meer binnen de nieuwe bachelor-master-structuur en moet zich omvormen tot hoger beroepsonderwijs, een nieuw niveau tussen secundair onderwijs en bachelor. Omdat de overheid een betere afstemming tussen arbeidsmarkt en de opleidingen nastreeft, kan er alleen een hbo komen als er een beroepskwalificatie bestaat, opgesteld door de sector. Dat is een document dat beschrijft over welke competenties een beroepsbeoefenaar moet be-

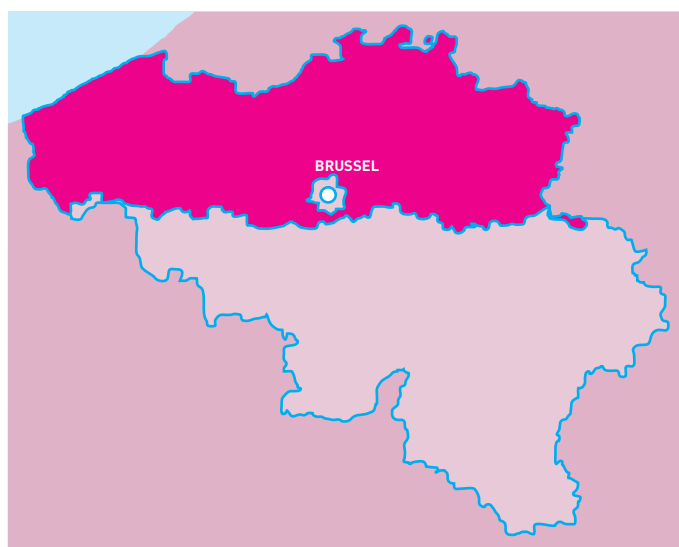
schikken. Dat bestaat voorlopig niet. De sector werkt wel aan een beroepskwalificatie maar het is nog onduidelijk of dat hbo- of bachelorniveau zal worden.

Ook de archiefsector streeft naar drie opleidingsniveaus. Daar bestaat momenteel een initiatie, vergelijkbaar met die voor de bibliotheeksector en een master-na-master Archivistiek. Die laatste is alleen toegankelijk voor studenten die al een masterdiploma Geschiedenis op zak hebben.

Gezien de verbreding van de archief- en de erfgoedsector, is het beroepsveld daar niet gelukkig mee. Op termijn zal de Vlaamse overheid master-na-masteropleidingen ook niet meer financieren, waardoor de opleiding Archivistiek onbetaalbaar dreigt te worden.

Zowel voor de archief- als voor de bibliotheeksector is doorstroming van de studenten van het ene niveau naar het andere momenteel quasi onmogelijk. Maar de grote vraag is hoeveel opleidingen er over enkele jaren nog zullen overblijven...

www.vvbad.be/opleidingen

Gecertificeerd
opleider

SOD Next ontwikkelt professionals én organisaties met slimme, innovatieve en flexibele opleidingsconcepten. Informatiemanagement is hierin de verbindende factor.

BINNENKORT VAN START:

SOD-1 / MBO-4

– BBL-opleiding voor de functie informatiebeheerder

Informatiebeveiliging / HBO

– Zorg voor een adequate beveiliging. Informatie is immers de basis van elke organisatie

Digitale duurzaamheid / MBO+

– Leer hoe u de bruikbaarheid van digitale informatie ook in de toekomst kunt garanderen

Substitutie / MBO

– U leert een Plan van Aanpak en een Handboek op te stellen

Projectarchivering / MBO+

– Voor doeltreffende informatievoorziening rond projecten en zaakgericht werken

Functioneel applicatiebeheer / MBO/MBO+

– Ontwikkel uw competenties en krijg grip op de steeds complexer wordende omgeving

Baseline gemeenten in de praktijk / MBO+/HBO

– Concrete workshop waarin u leert hoe u de baseline praktisch kunt implementeren

Schrijf u
nu in via
www.sodnext.nl
of bel ons:
0348-485151

Uitzonderlijke uitleningen

'Als bibliotheekmedewerker hoop ik van harte dat de Openbare Bibliotheek de plank niet mislaat bij het interpreteren van de Auteurswet,' schreef iemand laatst op mijn blog. Het was een bezorgde reactie over de dalende leenrechtvergoedingen aan schrijvers nu het minder goed gaat met de bibliotheken in ons land. Wat heeft een openbare bibliotheek te maken met de Auteurswet en hoe zit het precies met die leenrechtvergoeding?

Door: Raymond Snijders

Bibliotheken lenen al decennia boeken uit aan hun leden, terwijl uitgever en auteurs diezelfde boeken vanzelfsprekend willen verkopen. Sinds 1971 bestaat er daarom een compensatieregeling voor de uitleen van boeken die in 1987 in de toenmalige Welzijnswet opgenomen werd. Op die manier kregen rechthebbenden een vergoeding als hun boeken geleend werden via de openbare bibliotheken.

In 1992 kwam er een Europese Verhuur- en Leenrechtlijn die een exclusief recht op uitleen en verhuur toekende aan auteurs. Hierdoor volstond de compensatieregeling niet meer en was het noodzakelijk om de Auteurswet aan te passen teneinde de Europese Verhuur- en Leenrechtlijn te implementeren. In 1995 gebeurde dat ook en werd er een nieuwe uitzondering in de Auteurswet geïntroduceerd:

de leenrechtexceptie. Het uitleen van een werk wordt nu ook als een auteursrechtelijke openbaarmaking gerekend, maar in artikel 15c Aw wordt opgenomen dat het uitleen van werken geen inbreuk op het auteursrecht is. Mits daar een billijke vergoeding voor betaald wordt aan de rechthebbenden. Sinds die tijd regelt een collectieve beheersorganisatie, Stichting Leenrecht, het innen van de leenrechtvergoeding bij de bibliotheken en het weer afdragen ervan aan de rechthebbenden. Auteurs ontvangen sindsdien via Stichting Leenrecht een vergoeding op basis van de uitleencijfers van de door hen geschreven boeken. Het leek een prima regeling totdat er discussies ontstonden tussen de Vereniging van Openbare Bibliotheken (VOB) en Stichting Leenrecht over de definitie van een uitleening. En dan specifiek of een verlenging van een uitleentermijn wel of niet als een nieuwe uitleening gezien moest worden. In 2008 werd deze kwestie aan de rechter voorgelegd, maar het duurde nog tot eind vorig jaar toen uiteindelijk de Hoge Raad definitief uitspraak deed. Deze oordeelde dat een verlenging van de leentermijn van een werk onderdeel uitmaakt van de oorspronkelijke uitleening en dat er geen afzonderlijke leenrechtvergoeding verschuldigd is. Het zou niet bij die discussie over leenrechtvergoeding blijven. In veel gemeentes dalen de uitleencijfers van openbare bibliotheken, al dan niet veroorzaakt door wegbezuinigde filialen. Bibliotheken kiezen er onder druk van bezuinigingen voor om delen van hun jeugdcollecties onder te brengen bij scholen. Juist in die gemeentes die getroffen zijn

door verdwenen bibliotheekfilialen, wordt de samenwerking gezocht met scholen voor het opzetten van schoolbibliotheken. Maar daarbij komt een uitzondering op de uitzondering in de Auteurswet om de hoek kijken. In de leenrechtexceptie wordt zelf ook weer een uitzondering gemaakt voor de aan onderwijs- en onderzoeksinstituten verbonden bibliotheken. Deze zijn vrijgesteld van het betalen van leenrechtvergoeding. Stichting Leenrecht maakt zich nu dan ook zorgen dat bibliotheken deze beleidsaanpassing aangrijpen om geen leenrechtvergoeding af te dragen voor het deel van de collectie dat is ondergebracht bij scholen. Zijn dat terechte zorgen van Stichting Leenrecht? En van de bibliotheekmedewerker? Als het gaat om de trend van minder geregistreerde uitleeningen en dalende leenrechtvergoedingen, dan zal dat ongetwijfeld kloppen. Maar dat betekent niet dat bibliotheken zich niet netjes aan de wet houden. Het is ook helemaal niet aan de openbare bibliotheken om de Auteurswet te interpreteren, net zomin als dat door bibliotheekmedewerkers of Stichting Leenrecht gedaan hoeft te worden. Dat moet aan wetgever en rechter overgelaten worden. De betrokken partijen kunnen beter eerst eens met elkaar om de tafel gaan zitten. Om de zorgen met elkaar te delen en misverstanden alvast uit de weg te ruimen. Naar de rechter gaan kan altijd nog. Jarenlang zelfs.

Raymond Snijders is senior informatiebemiddelaar bij Hogeschool Windesheim.

advertentie

HOUTSCHILD
INTERNATIONALE BOEKHANDEL

Onze congresstand gemist?

Houtschild Internationale Boekhandel
Sir Winston Churchilllaan 281
2288 DA Rijswijk

Mail ons voor de folder!

Tel: +31704130600 / info@houtschild.nl / www.houtschild.nl

Van spraak naar tekst

In deze aflevering behandelen we manieren waarop je een mobiele device kunt gebruiken om spraak om te zetten naar tekst. De ingebouwde dictafoon-apps volstaan met het opnemen van geluid en fungeren dus als memorecorder. Hier gaat het om het letterlijke 'notuleren' zodat de tekst later in bijvoorbeeld Word kan worden ingevoegd.

Dragon Dictation en Voice Dictation

Door: Alice Doek

Dankzij mijn moeder, die voor verbaal contact sterk van lippen afhankelijk was, heb ik een niet bepaald snelle, maar wel duidelijke uitspraak van de Nederlandse taal. Voor het testen van deze iOS-apps heb ik daarom eerlijkheidshalve ook enkele collega's ingeschakeld.

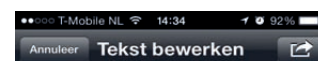
Dragon Dictation is weliswaar gratis, maar bakte er weinig van in deze test: gemiddeld één fout per acht gedicteerde woorden. Epileren in plaats van beheren, die begrijp ik

nog, maar 'pennenlikkers' waar ik toch duidelijk 'lenerspas' uitsprak? De hilariteit slaat al snel om in ergernis, omdat handmatig nawerk langer duurt dan de hele tekst zelf intypen. Aardig is wel dat deze app voor- en achternamen van je contactpersonen in het woordenboek op kan nemen.

Veel blijer werd ik van Voice Dictation. Hij kost 1,79 euro maar dan heb je ook wat: gemiddeld slechts één fout per 25 uitgesproken woorden. Volgens de producent verstaat

Voice Dictation veertig talen. Interpunctie voeg je mondeling toe ('dubbele punt'). In de app zelf is geen pauzemogelijkheid en je kunt geen tekstfragmenten aan elkaar plakken. Gelukkig zijn de exporteer- en verstuurmogelijkheden zeer uitgebreid. Ook als het pratende hoofd zich op drie meter van iPhone of iPad bevindt, is de spraakherkenning nog heel behoorlijk.

Alice Doek is redacteur van *InformatieProfessional*.

Bij de analyse van mensen die in armoede leven, moeten we ons richten op factoren die door henzelf en door hun omgeving inroepbaar zijn. Het heeft geen zin om deze groep routebeschrijvingstermen van leeftijd, geslacht of huidskleur. Onderwater bloemen: er zijn meer alleenstaande moeders die werken dan alleenstaande moeders die in de bijstand zitten wat wel een handvat geeft om mensen verder te helpen is om te kijken naar dat wat maakt dat iemand in een bepaalde positie zit.

Voice Dictation

Spraakherkenning bij Android

Door: Leen Liefsoens

Android ondersteunt al sinds 2010 de spraakherkenning van Google waarbij je berichten kunt dicteren in plaats van te typen. Deze spraakherkenning is toepasbaar bij vele acties die je uitvoert op je telefoon, zoals sms-berichten versturen, contactpersonen bellen, via Google zoeken en notities maken. Je klikt op het microfoonje op je toetsenbord en spraakherkenning wordt ingeschakeld. Spreek je tekst uit en de woorden verschijnen op het scherm. Helaas werkt het niet optimaal. Ik heb geprobeerd een notitie te maken, maar zoals je kunt zien in bijgevoegde afbeelding is de tekst niet foutloos en worden interpuncties niet omgezet.

Naar aanleiding van deze aflevering van Lifehacking ben ik op zoek gegaan naar een app die het beter zou doen. Al snel kwam ik erachter dat de meeste dicteer-apps zoals ListNote en Speech to Tekst gewoon gebruik maken van de Google-spraakherkenning op je Android-telefoon. Frustratie maakte zich van me meester.

En toen stuitte ik op Swype, een Android-toetsenbordvervanger-app. De naam van de app verwijst naar de methode waarbij je door over het toetsenbord te vegen woorden kunt vormen. Maar met Swype is het ook mogelijk om je tekst te dicteren. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de Dragon-spraak-

Spraakherkenning van Google

Swype

herkenning van Nuance. Misschien niet met zo een goed resultaat als de Voice Dictation-app voor iOS, maar duidelijk wel beter dan de Google-spraakherkenning op Android-devices. Een prima leesbare tekst en interpunctie die keurig

wordt omgezet. Tip: laat regelmatig een pauze vallen. Swype kost 2,95 euro. De bèta-versie kun je dertig dagen gratis uitproberen.

Leen Liefsoens is redacteur van *InformatieProfessional*.

Big data en handschriften van Christiaan Huygens

In de achtste aflevering van een serie combinatie-besprekingen (digitaal & speciaal) schenkt Jos Damen aandacht aan een onderzoek naar big data van bibliotheekcatalogi en een catalogus van het werk van het Nederlandse genie Christiaan Huygens.

Door: Jos Damen

Catalogue of the manuscripts of Christiaan Huygens, including a concordance with his Oeuvres complètes | Ed. by Joella Yoder | Leiden: Brill | ♡ 2013 | 344 p. | ISBN 789004235649 | € 134 | ●●●●○

Brian Lavoie | *Not Scotch, but Rum. The Scope and Diffusion of the Scottish Presence in the Published Record* | Dublin, Ohio: OCLC Research | ♡ 2013 | 39 p. | Gratis digitale versie: tinyurl.com/pdb9je9 | ●●●○

Bibliotheken spelen een belangrijke rol bij de vooruitgang van de wetenschap. Twee recente, zeer verschillende boeken illustreren dat. Het ene is een klassiek boek, uitgegeven door een belangrijke uitgever uit Leiden en Boston (Brill). Het andere betreft een digitale uitgave van OCLC, een grote bibliotheekorganisatie. Ook qua onderwerpen lopen de uitgaven enorm uiteen, maar een ding hebben ze gemeen: ze zijn allebei handig voor onderzoek.

Zonder twijfel is Christiaan Huygens een van de grootste Nederlandse wetenschappers. Eigenlijk kunnen alleen Lorentz, Kamerlingh Onnes en Oort zich met hem meten. Een catalogus van de brieven en manuscripten van Huygens is een gebeurtenis van de eerste orde. De auteur van het boek, de Amerikaanse Joella Yoder, heeft er 27 jaar aan gewerkt, en het resultaat is *superb*. Het boek is onmisbaar

voor wie niet alleen wil weten wat Huygens schreef, maar ook waarom hij dat deed en hoe hij dacht. Ik zal dat laten zien aan de hand van een voorbeeld.

Verbintenis

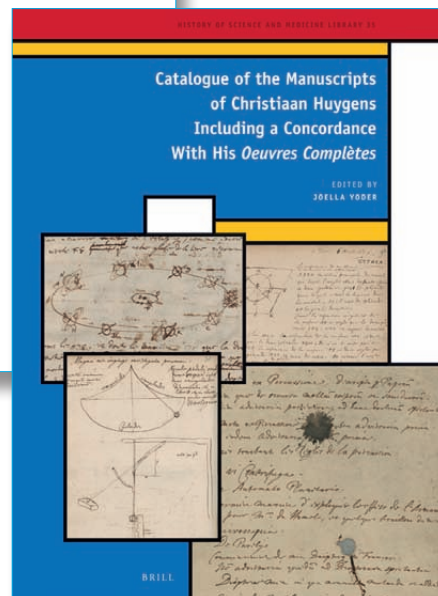
Eerst de titel van het boek: *Catalogue of the manuscripts of Christiaan Huygens, including a concordance with his Oeuvres complètes*. Dat vraagt om uitleg. Een catalogus van Huygens' handschriften samenstellen is op zich al monnikenwerk, maar Yoder zorgt er met de concordantie in haar boek voor dat er eindelijk een verbintenis is tussen de handschriften en de Verzamelde Werken van Huygens (*Oeuvres complètes*).

Een voorbeeld: in de inventaris van de collectie HUG 1, boek F, staat: '174r OC 21: 410 n.3. - inc *La parallaxe du Soleil*. NOT EDITED. A note regarding the obliquity of the

Not Scotch, but Rum:
The Scope and Diffusion of the Scottish
Presence in the Published Record

Brian Lavoie

Research Scientist
OCLC Research

ecliptic; drawings of conics; calculations related to the distance of the earth to the sun' (pagina 34). Deze passage betekent dat in deel 21 van de *Oeuvres complètes* van Huygens op pagina 410 een overeenstemmende passage gevonden kan worden. Met de concordantie in Yoders boek kan iedereen bij het bestuderen van de werken van Huygens teruggrijpen op zijn handschriften en als het ware 'terugduiken' in zijn originele werk. Dit is, kortom, een ge-wel-dig boek. Het enige minpuntje is wat mij betreft de kwaliteit van de afbeeldingen. Bij zo'n duur boek horen meer en betere illustraties.

Big data

Uit een ander vaatje tapt Brian Lavoie, onderzoeker bij OCLC. In *Not Scotch But Rum* (woordgrapje) laat hij zien hoe men met een grote hoeveelheid bibliografische gegevens (big data) een analyse kan uitvoeren. De analyse van big data wordt regelmatig bekritiseerd (Van Dijstelberge, Oostendorp), maar Lavoie komt met een aantal aardige resultaten.

Lavoie heeft voor dit rapport uit 255 miljoen verschillende titels uit de WorldCat-database alle titels geselecteerd die ofwel in Schotland zijn

gepubliceerd ofwel door Schotse auteurs zijn geschreven. Hij legt zijn werkwijze netjes uit. Schotland wordt door hem gebruikt als voorbeeld en staat daarmee model voor een analyse van het nationale erfgoed van een land.

Het onderzoek levert de volgende conclusies op. De aanwezigheid van een land kan je deels identificeren door te kijken naar geautomatiseerde bibliotheekgegevens. Voor Schotland kom je dan op 2 miljoen publicaties uit, verspreid over de hele wereld. *Treasure Island* is het meest wijd verspreide Schotse boek. In de misdaadliteratuur is de *Tartan Noir* (deels gebaseerd op *The Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde*) het meest invloedrijk. Als een bibliotheek de bijdrage van eigen land of regio aan het gepubliceerde erfgoed wil bewaren, is het interessant om te zien hoe dat erfgoed is vertegenwoordigd in de wereld. Met name de analyse door Lavoie van de aanwezigheid van Schotse auteurs in internationale bibliotheken geeft een goed beeld van de invloed van Schotland. Wellicht ook toepasbaar voor Nederland? <

Jos Damen is hoofd van bibliotheek en IT bij het Afrika-Studiecentrum in Leiden.

KNVI

Koninklijke Nederlandse Vereniging
van Informatieprofessionals

Study Tour New York City

**Van 19 tot 26 april 2014 organiseert
Prissma een Study Tour naar New York**

Op dit moment zijn we in vergaand overleg met onze
partners in de Big Apple en worden de contouren van
het programma zichtbaar: informatief én 'entertaining'.

New York heeft een geweldig cultuuraanbod en dat sluit weer heel goed aan bij het vak van de informatieprofessional. Zo staat een bezoek gepland aan de op een na grootste bibliotheek ter wereld. En zullen – onder voorbehoud – bedrijfsbezoeken volgen aan het American Museum of Natural History, Columbia University, Google en het informatiemanagement van 'The 7 habits'.

Er is aandacht voor onderwerpen als Media Design, Technology Attorney in Cybersquatting, 3D Graphics & Visual Effects, Entrepreneurship & Innovation en Designing a mathematical graph for information systems.

Wil je aan deze studiereis deelnemen? Of denk je er nog over na? Prissma is nieuwsgierig naar de mening en ideeën van (potentiële) deelnemers! Stuur een mail naar studytour@prissma.nl met daarin je naam, functie en organisatie waar je werkt. Geheel vrijblijvend word je dan op de hoogte gehouden van updates over programmaonderdelen, kosten en andere informatie.

www.prissma.nl

Prissma

Prissma is een van de grootste en meest actieve afdelingen binnen de KNVI. We richten ons op medewerkers, analisten en managers die werken binnen het veld van informatie, data en media. Voor deze groep organiseren we bedrijfsbezoeken, InfoBattles, de jaarlijkse Prissma's Pitch, de Prissma Academy en andere events. Tijdens die bijeenkomsten krijgen deelnemers de nieuwste ontwikkelingen in het vakgebied voorgeschoteld. En er is alle gelegenheid om te netwerken.

PROFESSIONAL IN HET NIEUWS

Afelonne Doek (1969) is onlangs benoemd tot adjunct-directeur Collecties en Digitale Infrastructuur bij het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG). Hiervoor werkte ze als hoofd Collectieverwerking, Publieksdiensten & Digitale Infrastructuur bij dezelfde organisatie.

Wat zijn de grootste uitdagingen voor de directie van het IISG?

De grootste uitdaging is het verzamelen en beschikbaar stellen van de in ons vakgebied snel toenemende hoeveelheid *digital born* collecties. Dat vereist een verdere ontwikkeling van de benodigde competenties in de organisatie. Bovendien moet de bestaande ict-infrastructuur worden uitgebreid, bijvoorbeeld met tools die de collecties (deels) automatisch ontsluiten.

Het IISG heeft onlangs een NWO-subsidie gekregen voor onderzoek naar de wijze waarop Nederland heeft geprofiteerd van de slavernij. Waarom wordt daar nu pas onderzoek naar gedaan?

Een reden hiervoor is dat wij ons in Nederland

lange tijd veel minder bewust zijn geweest van ons slavernijverleden dan bijvoorbeeld de Engelsen. Engeland nam in 1807 het voortouw in de afschaffing van de slavernij. Hierdoor is er in dat land al veel langer een debat gaande over de economische kanten van de slavernij. De afstammelingen van de slaven in Nederland hebben het onderwerp de laatste jaren op de kaart gezet. Wat we nu doen bij het IISG is ons aansluiten bij het internationale debat, wat logisch is omdat *global labour history* tot onze missie behoort. We bekijken dus een op het eerste gezicht Nederlandse aangelegenheid met een internationale bril.

Wat draagt digitalisering/digital humanities bij aan historisch onderzoek?

Digitalisering en digital humanities maken het

mogelijk grote hoeveelheden gestructureerd en ongestructureerd materiaal te analyseren. Door het gebruik van tools op het gebied van data- en text mining en patroonherkenning kunnen er verbanden worden ontdekt en onderzocht die eerder niet konden worden onderzocht.

Welke studie heb je gedaan?

Geschiedenis aan de Vrije Universiteit. En verder een postdoctorale opleiding Historical Information Science aan de Universiteit van Leiden.

Je allereerste baan?

Oppas- en schoonmaakbaantjes niet meegerekend was mijn eerste baan die van internetmanager bij het International Institute for Asian Studies (IIAS) in Leiden.

Wat is je favoriete site?

Google is bijna altijd het startpunt.

En je favoriete literaire werk?

Moeilijk om te kiezen, ik heb meerdere werken als favoriet. Een boek dat tijdens mijn studie veel indruk maakte was *Een wereld valt uiteen* van Chinua Achebe.

Welk ebook las je het laatst?

De familie Troutman van Miriam Toews.

Welk papieren boek las je het laatst?

Vrij man van Nelleke Noordervliet.

Heeft het papieren boek nog toekomst?

Als drager van informatie heeft het papieren boek in de toekomst zeker nog waarde. Niet iedereen kan overal beschikken over digitale dragers om informatie tot zich te nemen.

En welke elektronische publicatie las je het laatst?

Demystifying Born Digital van Jackie Dooley van OCLC.

De beste app die je kent?

Evernote.

Je favoriete vrijetijdsbesteding?

Lezen, schilderen, koken.

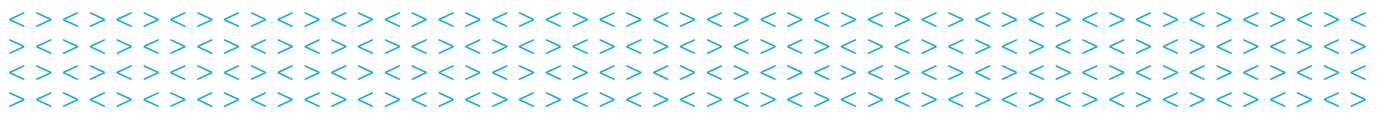
Wat zou je willen doen als je geen informatiefprofessional was?

Wellicht iets in de grafische industrie, werken met beelden en beeldbewerking.

‘De grootste uitdaging van het IISG is het beschikbaar stellen van de snel toenemende hoeveelheid digital born collecties’

Afelonne Doek

CARRIÈRE

Jan Companjen, die op de laatste dag van 2013 65 wordt, zette zeventien jaar geleden de centrale bibliotheek van de Haagse Hogeschool op. Onlangs nam hij hier afscheid. 'Het is nog geen afscheid van het vak.'

Door: Ronald de Nijs

Zijn eerste kennismaking met de bibliotheekwereld was in 1975 bij de Koninklijke Bibliotheek, waar Companjen als gewetensbezwaarde vervangende dienstplicht deed. Hij had net een studie Slavische talen met als hoofdvak Russisch achter de rug. De beroepsgroep in de KB sprak hem meteen aan, vertelt hij. Maar belangrijker nog vond hij een 'ideeel aspect' van de bibliotheek – 'al klinkt dat misschien wel wat gewichtig': bijdragen aan de openbare toegankelijkheid van informatie. Aangestoken door het 'bibliotheekvirus' besloot hij de postdoctorale opleiding voor wetenschappelijke bibliotheken te volgen.

Na de KB kwam hij terecht bij Pica (nu: OCLC). Daarna volgde de P.A. Tiele Academie, de toenmalige opleiding Bibliotheek- en Documentatieacademie (BDA) in Den Haag, waar hij eerst werkte als docent bibliotheekautomatisering ('in die periode deden de eerste computers hun intrede'), later als opleidingsmanager.

Van niets naar iets

Ondertussen begonnen kleine hbo-opleidingen in het land – we spreken inmiddels over eind jaren tachtig – te fuseren tot grote onderwijsinstellingen. Ook in Den Haag gingen de opleidingen, waaronder de P.A. Tiele Academie, samen. 'Het was de periode waarin het hbo zijn huidige status kreeg. Bij de nieuw gevormde organisatie Haagse Hogeschool hoorde volgens het College

van Bestuur een centrale bibliotheek.' Companjen bood zich aan om die op te zetten. 'Onderwijsbibliotheken stelden in die tijd nog niet veel voor. Ik mocht vanuit het niets iets oprichten.' In 1996 opende de centrale bibliotheek haar deuren; Companjen zou hier tot aan zijn pensioen leiding geven.

Professionaliteit

In die zeventien jaar bij de Haagse Hogeschool heeft Companjen het als een van de uitdagingen beschouwd om de professionaliteit van de bibliotheek 'op orde te houden'. Ook was het belangrijk om dat steeds onder de aandacht van het College van Bestuur brengen. 'Op die manier wék je vertrouwen en creëer je gezag.'

'De grens tussen hbo en vwo verwaagt,' zegt Companjen. 'Onderzoek wordt almaar belangrijker, en dat stelt hogere eisen aan de medewerkers in het onderwijs en aan het bibliotheekpersoneel. Daar moeten we ons op voorbereiden. Ik heb daarom steeds tegen de informatie-specialisten gezegd: zorg ervoor dat

je je eigen niveau op dat van een master krijgt.'

Hybride

Een andere uitdaging was om vanuit een hybride situatie te werken. 'De bibliotheek heeft twee gezichten: een fysieke en een digitale. De gestaag dalende uitleencijfers geven aan dat boeken en tijdschriften de afgelopen tien jaar bij studenten steeds minder populair zijn geworden. Digitale media voorzien steeds meer in een behoefte. Tegelijkertijd weten studenten hun informatie steeds vaker buiten de bibliotheek te vinden. Voor naslagwerken en dergelijke moeten we nu concurreren met internet. Kansen liggen er voor ons op het gebied van wetenschappelijke en specialistische informatie.'

Toch is een overstap naar 100% digitaal, zoals de bibliotheek van Hogeschool Inholland van plan is, volgens Companjen nog een paar jaar te vroeg. 'Een geheel digitale bibliotheek is nog niet realiseren. De bibliotheek van Fontys Hogescholen heeft het twaalf jaar gele-

den al eens geprobeerd. Zij was de tijd te ver vooruit.'

Samenwerking

In 2003 heeft Companjen aan de wieg gestaan van het Samenwerkingsverband Hogeschoolbibliotheken. Het is belangrijk om te blijven investeren in die samenwerking met collega-bibliotheken, vindt hij. 'Onze slagvaardigheid als bibliotheek is klein. Samen kunnen we werken aan innovatie en onze krachten bundelen.'

Klus

Het gesprek komt terug bij de Slavische talen. Die heeft Companjen in al die jaren verwaarloosd. 'Daar wil ik me onder andere weer op gaan richten. Al betekent dit niet dat ik definitief afscheid van het bibliotheekvak heb genomen. Eerst maar eens bijkomen – en daarna kijken of ergens een of andere klus te klaren valt.'

Ronald de Nijs is eindredacteur van InformatieProfessional.

Jan Companjen

Frank Huysmans

Strijden tegen de kennisconstipatie

Verbeteren van de kenniscirculatie. Dat beveelt de Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR) aan om het verdienvermogen van Nederland te vergroten. Wat we nodig hebben zijn ‘kennisinstellingen die de interactie met hun omgeving beter vormgeven’.

Ik las dit in de krant over het rapport *Naar een lerende economie*, een advies

len en aanverwante kennisproducenten te bedoelen. De ‘interactie met hun omgeving’ moest intensiever: via netwerken en structurele samenwerkingsverbanden met andere kennisinstellingen. Universiteits- en hogeschoolbibliotheken? Geen woord. Wel prediking der zegeningen van ict. Onderwijs met *tablets*. Huiswerk maken in de *cloud*. *Serious gaming*. Op het individu toegesneden video-onderwijs. Skype-sessies van samenwerkende leerlingen. Wist u dat ze daar in Taiwan al veel verder mee zijn?

Ineens realiseerde ik me weer dat in ons landje informatiedienstverlening nauwelijks nog bestaat. Aan de instellingen die de WRR bedoelt, kun je je bijna nergens meer laten opleiden tot informatiespecialist. De studentenaantallen waren te gering. Dan weet je dat de managers met hun snoeimessen in aantocht zijn.

Vechtend tegen de oprispingen – wat een bócht eigenlijk, champagne – besepte ik dat boos worden op de WRR geen zin heeft. Als wij zo onmisbaar zijn, hoe kan het dan dat we over het hoofd worden gezien? Zijn we eigenlijk wel onmisbaar?

Ja. Een goede informatiespecialist bespaart zijn werkgever tijd. Wel twintig procent van de werktijd van onze collega’s, las ik onlangs. Tijd en dus geld. Als dat de kenniseconomie niet ten goede komt, wat dan wel? En moet dat blinde geloof in de zegeningen der ict niet eens stevig worden *gedebunkt* na alle fiasco’s bij de overheid zelf?

Laten we ons vanaf vandaag mengen in de publieke discussie en de waarde van mensenwerk in de strijd tegen de kennisconstipatie benadrukken. Het kan onze opleidingen redden van de ondergang – en onze kenniseconomie. Win-win. <

‘Ineens realiseerde ik me weer dat in ons landje informatiedienstverlening nauwelijks nog bestaat’

Frank Huysmans is redacteur van InformatieProfessional, bijzonder hoogleraar bibliotheekwetenschap aan de UvA en zelfstandig onderzoeker en adviseur

op verzoek van het huidige kabinet. De fles champagne die ik voor dit soort gelegenheden altijd in de koelkast heb liggen knalde haar kurk tegen het plafond. Nooit eerder gleed het borrelende vocht zo lekker naar binnen. Ik kreeg visioenen van gloednieuwe, state-of-the-art bibliotheken en archieven op centrale pleinen in onze steden en dorpen, via glasvezel verbonden met alle 7,5 miljoen huisadressen. En huppakee, twintig jaar vaste financiering voor het uitbouwen van mijn onderzoeksgroep rond de nieuwe leerstoel Kenniscirculatie aan de Universiteit van Amsterdam.

Dan moest ik dat advies van de WRR ook maar eens gaan lezen. Ik downloadde het en kon het niet laten eerst met Ctrl-F te turven hoeveel keer ‘bibliotheek’ en ‘archief’ in de 442 pagina’s tellende pdf voorkwamen.

Nul.

De kater begon al tegen mijn oogballen te hameren. Met ‘kennisinstellingen’ bleek de adviesraad universiteiten, hogescho-

KBenP

informatie op orde

Wij helpen u graag
bij de volgende uitdagingen:

- *innovaties, trends en ontwikkelingen op I-gebied*
- *strategie en ICT: BYOD, Mobile, het Nieuwe Werken, Appificering, digitaal werken*
- *zoeken en vinden (enterprise search)*
- *zaakgericht werken*
- *'in control' zijn; document en records management*
- *scannen en digitaal toegankelijk maken*
- *het verder toerusten van I-professional*

Bel ons op 070 – 3000684

www.kbenp.nl

Ondersteuning nodig
bij het veranderen,
optimaliseren of
digitaliseren van uw
informatievoorziening?

ADVIES
PROJECTMANAGEMENT
DETACHERING

Reekx

www.reekx.nl

Vereniging voor
informatiespecialisten

Word lid

www.verenigingsod.nl

over je werk

- Document Outsourcing
- Informatielogistiek
- Nieuwe Werken
- Digitalisering
- Microfilm scanning
- Factuurproces
- Data-Entry

- Archiefopslag
- Archiefbeheer
- Archiefbewerking
- Archiefruimte
- Scanning on demand
- Digitale postkamer

- Bibliotheek
- Bibliobus
- Bibliotheekmedia
- Schoolboeken